BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 169 4 TEMMUZ 1978 FİYATI 5 TL

Malatya'ya yeniden dikkat!

17-18 Nisan olaylarından sonra Malatya'da bir nebze olsun sakinleşmeye başlayan ortam, son günlerde burjuvazinin yeni oyunları ile yeniden bulandırılmaya çalışılmaktadır. Gerici güçler, klasik yönlemleri ile faşist odaklarla aralarında sorumsuz grupçukların da bulunduğu sol kesimi bir kan banyosuna zorlamakta, bu amaçla çeşitli provokasyonlar düzenlemektedir.

SALDIRI ODAKLARI

Gerici güçlerin planları, çıban başları olarak ilerici öğrencilerin egemen olduğu okulları işaret etmektedir. Örneğin, dışarıdan ortaokul bitirme sınavlarına giren öğrenciler arasına sokulan faşist militanlar, okullarda olay çıkartmak için ilerici öğrencileri tahrik etmeye başlamışlardır. Bu provokasyonların sonucunda Gazi Lisesinde çıkan olaylarda bir öğrenci bıçaklanarak öldürülmüştür.

19 Haziran'da ise yeni saldırılar tezgahlanmıştır. Bu kez, baş hedef Eğitim Enstitüsündeki ilerici öğrenciler ve eğitim kurumlarının faşist militanlardan temizlenmesini isteyen okul yöneticileridir. Bu yöneticilerin, faşist güçlerin hışmını çekmesi için ayrıca nedenler de bulunmaktadır. Bunlar eğitim enstitülerine yeni tayin edilmişler, MC dönemlerinde okula alınmayan öğrencileri okula almışlardır.

Bu koşullarda, faşist güçler eğitimi engelleme yoluna başvurmuşlardır. Bunun üzerine yönetim, sürekli olay çıkarmaya çalışan bu öğrencileri okuldan uzaklaştırmaya, başka okullara nakletmeye başlamışlardır. İşte son olayları yaratanlar, eğitim enstitüsünden uzaklaştırılan bu öğrencilerdir.

SALDIRILAR YOĞUNLAŞIYOR

19 Haziran akşamı eğitim enstitüsü müdür ve yöneticilerinin lojmanları bombalanmıştır. Olayın ilginç yanı, lojmanların hemen yanında, il merkezinden uzaklaştırılan Pol-Bir üyesi polisleri görevlendirildiği Sümer Polis Karakolunun bulunmasıdır.

Lojman bombalamasının yanısıra tim enstitüsü müdürü ve yöneticilerinin bulunduğu bir taksi kurşun yağmuruna tutulmuş, ancak ölen ya da yaralanan olmamıştır.

20 Haziran'ı 21 Haziran'a bağlayan gece, faşistler gemi azıya almışlardır. Aynı gece, eğitim enstitüsü öğretmenlerinden Murtaza İçen'in Kernek mahallesindeki evini basan faşistler, öğretmen kapıyı açarken silahlarını ateşliyorlar. İçen, göğsüne isabet eden kurşunlarla oraya yığılıp kalıyor. Murtaza İçen, ölmüştür.

21 Haziran günü, şehit öğretmen Murtaza İçen için yapılan cenaze töreni, Malatya'da demokratik güçlerin kararlılık ve azimlerini sergiledikleri bir gösteri haline geliyor. Cenaze törenine katılan kalabalık sayısının 10 bini aşması, faşizme karşı güçlerin varlığını ve etkinliğini göstermektedir.

MALATYA YENİ OLAYLARA GEBE

22'yi 23 Haziran'a bağlayan gece faşistler bir günlük aradan sonra yeniden görevlerine soyunuyorlar. Bir memurun yine Kernek mahallesindeki evi kurşun yağmuruna tutuluyor. 23 Haziran sabahı faşistler halka ve okullarına gitmek isteyen öğrencilerin üzerine saldırıyorlar. Daha sonra Sanat Enstitüsü, taşlı sopalı bir saldırı sonucunda harabeye çevriliyor. Aynı saldırıda faşistler polislere de saldırmışlar, 10 kadar polis yaralanmıştır.

Nihayet 27 Haziran günü patlak veren olaylarla, Malatya'nın yeni bir büyük provokasyona sürüklenmek istendiği ortaya çıkmıştır.

Olaylar, Ticaret Lisesi'nde eğitimi engellemek isteyen faşist militanlara polisin müdahale etmesi üzerine patlak vermiştir. Sayıları üçyüzü bulan bir grup, kendilerini engellemek isteyen polislerin üzerine ateş açmış, polisten yaralananlar olmuştur.

Çatışma sürerken, daha önce patlayan bir bomba sonucunda ölen Hamit Fendoğlu'nun oturduğu binada yeni bir bombanın patlatılması, olayların nasıl bir tertip olduğunu açıkça göstermektedir. Faşist güçler, yeni tertipler için ölenlerden de yararlanabileceklerini, bilinçsiz halkı tahrik için beylik yöntemler düşündüklerini açıkça göstermiştir.

Olayları çıkaranların ve elebaşılık edenlerin faşistler olduğu herkes tarafından bilinmektedir. İçişleri Bakanı da bunu açıkça söylemektedir. Ancak olayların odağı durumundaki Ülkü Ocakları Malatya şubesini, dinamit fitili vb. bulunduğu için kapatan yetkililerin, aynı gün Töb-Der'i de "yasak yayın bulunduğu" gerekçesi ile kapatmaları, bir zihniyeti açığa çıkarması bakımından ilginçtir.

YÜRÜYÜŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd. Şti. adına Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIÇ ● Yazı İşleri Müdürü: Metin ÇULHAOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1, Çemberlitaş - İSTANBUL, Tel: 26 35 67 ● Abone Koşulları: Yıllık 200, 6 aylık 100, TL. Avrupa, 6 Aylık: 250 TL., Yıllık: 500 TL., Amerika: 6 Aylık 325 TL., Yıllık: 650 TL., Avustralya - Japonya: 6 Aylık: 400 TL., Yıllık: 800 TL. ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İlan Koşulları: Arka Kapak (Renkli) 15.000. TL., Arka Kapak (Siyah beyaz): 12.000 TL., İç sayfalarda sütun santimi: 40. TL., Yayın İlanları % 50 indirimlidir. ● Baskı: Daily News Web-Ofset Tesisleri ● Kapak: Uğur OKMAN

Sosyal Demokrat Dekan'ın yeni marifetleri

YÜRÜYÜŞ okurları, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi dekanını daha önce tanıdılar. Bugüne kadar yaptıklarının tümünü "ilericilik" adına, "özgürlükçü demokrasi" adına yaptığını söyleyen bu şahıs, son günlerde yeniden dikkatleri üzerinde toplamaya başladı.

Okulda can güvenliğinden söz etmek mümkün değilken, güvenlik kuvvetlerinin de çeşitli engellemelerine rağmen okumaya çabalayan öğrenciler Dekan tarafından keyfi bir biçimde suçlanıp cezalandırılmaktadırlar. Can güvenliklerinin sağlanması için idareye başvuran öğrenciler, dekan tarafından, öğrenimi engelledikleri ve can güvenliğini tehlikeye düşürdükleri için mahkemeye veriliyorlar! Bunun dışında bir çok ilerici öğrenci de dekan'ın keyfi kararları sonucunda okuldan uzaklaştırılmış bulunmaktadır.

Bu arada cereyan eden kimi olaylar da öğrencilerin gözlerinden kaçmamaktadır. Ellerinde silahları, ilerici öğrencileri açıkça hastaneye sokmayan faşist militanlar, nedense bugüne dek hiçbir cezaya çarptırılmamışlardır. Bunların kimlikleri dekan tarafından bilinmesine karşın, haklarında hiçbir işlem yapılmamaktadır.

Yaptığı işlerde "özerk üniversite" kavramını geliştireceğini iddia eden dekan'ın bu yoldaki "adım"ları da ilginçtir. İlk adım üniversiteye bir karakolun kurulması olmuştur. Bu karakolda 2 komiser ile 60 kadar polis ve iki panzer görev yapmaktadır. Öğrenciler hergün okullarına girerken tepeden tırnağa aranıyorlar. Günlük gazetelerinin bile okula sokulabilmesi mesele oluyor. Bütün bunlar olurken, gerici-faşist öğrencilerin tutumlarının hoşgörü ile karşılanıp adeta desteklenmesi de ilginçtir.

"Özerk ve demokratik üniversite" kavramının geliştirilmesine başka ilginç örnekler de bulunmaktadır. Yönetim kurulundan çıkarılan bir kararla, öğrencilerin kürsülerle ilişki kurmaları yasaklanmış. İlişkinin ancak dekanla kurulabileceği belirtilmiştir. Bu kararla, öğrencilerin kürsülerde görev yapan ilerici-demokrat öğretim üyeleri ile ilişkileri kesilmek, öğretim üyesi-öğrenci bütünlüğü koparılmak istenmektedir.

İşte size bir "sosyal demorat" dekan. Kimbilir, belki de "sağ sosyal demokrat"tır!

GELİŞMEK İÇİN DEĞİŞTİRMEK GEREK

Metin ÇULHAOĞLU

Çevresini etkileyip değiştirmeyen, kendisi de gelişemez. Bilimsel sosyalizmin temeli olan tarihsel maddeciliğin ortaya koyduğu gerçeklerden biri bu. İnsan, doğa ile ilişki içinde. Doğayı etkiliyor. Doğayı etkileyip değiştirdikçe, kendisi de gelişiyor. Geliştikçe, doğayı daha çok etkiliyor. Doğa üzerinde daha büyük bir egemenlik kuruyor.

Tarihsel maddeciliğin ortaya koyduğu bu gerçek, yalnızca insan-doğa ilişkileri için geçerli değil. Gerçi üzerinde yeterince durulmuyor, ama aynı gerçek, siyasal hareket, siyasal mücadele için de eşit ölçüde geçerli. Siyasal harekette, çevresindeki insanların düşüncelerini etkileyip değiştiremeyen "sosyalistler" bir adım bile öteye gidemiyorlar. Hayattan kopuk bir sosyalizm, pratikten kopuk bir bilinç olamayacağı için. Bu nedenle medreselik kitap kurtları gerçek sosyalistler olamıyorlar. Böylelerinden sosyalist değil, papağan oluyor.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Boran'ın vurguladığı bir nokta var. "Kitlelere asıl verilmesi ve yerleştirilmesi gereken şey, tüm olay ve olgulara bilimsel sosyalist açıdan - sınıfsal açıdan - bakabilme, izah ve çözümler getirebilme veya getirilenleri anlayabilme yeteneğidir, ve bunun sonucu olarak verili somut koşullarda bilimsel sosyalist açıdan doğru tavırların alınabilmesi, doğru davranış ve eylemlere girişilebilmesidir. Sosyalizmi öğrenmek ve 'bilmek bu demektir. Ve ancak bu anlam ve biçimde sosyalist olunduğu zamandır ki, sosyaizm sadece zihinsel düzeyde bir fikirler sistemi ve inanç olmaktan çıkar, insanların gösterdekleri tepkilerde, giriştikleri eylemlerde maddesel güce dönüşür. Kitlelerde bu dönüşüm olduğu zaman, tarih değişir." (Sosyalistler ve CHP, YÜRÜYÜŞ, Sayı: 151)

TİP Genel Başkanı Boran'ın bu sözleri üzerinde uzun uzun düşünmek gerekiyor. Daha da açarak ve ayrıntılarına inerek. Örneğin 'tüm olay ve olgulara böyle baktığını iddia eden çok kişi var. Gerçekten böyle mi bakıyorlar? Öyle ise çevrelerini etkilemekte neden bu ölçüde yetersiz kalıyorlar? Bunlar, tartışılması gereken sorular.

Önce Türkiye'de kendini sosyalist sayanları ele almak gerekiyor. Sonra da bunların kafalarının iç döşemesini incelemek. Pek çok "sosyalist' aydının kafasının içine yönelik böyle bir gözlem, hemen şu sonucu veriyor. Bilimsel sosyalizm, bunların kafalarının içindeki farklı ve sosyalizme yabancı düşüncelerin yanına bir misafir olarak gelmiş. Yeni bir misafir ya da bir sığıntı. Bilimsel sosyalizm, kafanın içindeki diğer düşünceleri silip süpürmemiş. Kafayı bütünü ile değiştiremememiş. Kafanın içinde, bunlarla birlikte oturuyor. Hep birlikte geçinip gidiyorlar. Kafalarda kemalizm, populizm, milliyetçilik, CHP'cilik vb. var. Bütün bunların yanında bir de sosyalizm.

Bu düşünce bulamacı, sosyalist hareketin tarihindeki pek çok "kadro" için ge

hepsinden öte kısırlığı yaratan unsurlar arasında böylesine bir kafa yapısının hiç kuşkusuz önemli yeri var. Böyle bir kafa yapısı ile "tüm olay ve olgulara sınıfsal açıdan bakabilmek' mümkün değil. Bir tek çözüm var: Sosyalizmin, kafanın içindeki diğer tüm misafirlere yol vermesi. Onların tümüne egemen olması da değil, tümünü yok etmesi.

Peki, bu nasıl olacak? Sosyalizm nasıl sosyalist' kafaların tek ve mutlak egemeni olacak? İnsanla doğa arasındaki ilişkiler, bu sorunun yanıtını da ortaya koyuyor. Doğayı etkileyip gelişen insan gibi, sosyalistler de ancak çevrelerini etkileyerek bilinç, düşünce ve deneyimlerini geliştirebilirler. Başkalırını değiştirerek kendilerini geliştirebilirler. O halde, sırada, "hangi araçla" sorusu var.

Tek bir araç, tek bir yol var: Politik çalışma. Türkiye'de en az bilinen, en az kullanılan silah. Sosyalist harekette, bu silah bilinmediği, kullanılmadığı için mücadele tarihinin birikim ve deneyimleri kısırlaşıyor, papağanlık tohumları oraya buraya ekiliyor. Bu silahı kullanamadıkları için başkalarını etkileyip değiştiremeyenler, kendilerini de geliştiremediler.

Politik çalışma, ama nasıl? Hangi koşullarla? Bu soruların yanıtını getirecek iki ipucu var. İki hayati koşul. Bunlardan birincisi, sosyalizmin, yalnızca belirli sıcak dönemlerde değil, yaşanılan her gün, durgun ya da hareketli her dönem için bir şevk ve heyecan unsuru olabilmesi. Böyle bir heyecan olmadan, sosyalizm için böyle bir coşku duymadan ve nihayet bunu her saat iliklerinde hissetmeden politik çalışma olmaz. Yalnızca, yasak savma olur.

İnsanların sosyalizme bağlılığının, inanç ve kararlılığının çeşitli ölçütleri var. Ve Türkiye'de sosyalist hareket ilginç bir özelliğe sahip. Belki de dünyanın başka hiçbir ülkesinde görülmeyen bir özellik. İnsanların sosyalizme bağlılığının, inanç ve kararlılığının neredeyse tek ölçütü hapisane ve işkence olmuş. İnsanların kaç kişiyi etkilediği, kimleri sosyalist yaptığı, nereleri örgütlediği geri planda kalıyor. Sözkonusu olan, neredeyse yalnızca işkenceye dayanılıp dayanılmadığı, hapisanede dağıtılıp dağıtılamadığı. Türkiye de ölçütün bu tek yanlılığı nereden kaynaklanıyor?

Yine tek kelime ile politik çalışma fakirliğinden. Politik çalışma gelişmemişse, günlük hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmemişse; bilinç, inanç ve kararlılığın tek ölçütü hapisane, işkence ya da 'kavgada ustalık" olur. Ve bundan da önemli bir gerçek var: Günlük politik çalışmaya dökülmeyen, politik çalışma ile bilenmeyen ve 'güç dönemlere" saklanan bir heyecan ve coşku, her zaman kısır ürünler verir. Fire oranı artar. Dağılmalar, çözülmeler çoğalır. "Sol memenin altındaki cevahir"i en güç dönemlerde bile karartmayanların, mutlaka ve mutlaka en olağan dönemlerde bile azim ve coşkularını koruyabilenlerden, günlük politik çalışma içinde yoğrulanlardan çıkması, bunu açıkça gösteriyor. Unutulmamalı: Direnç, bir inat meselesi değil. Kesintisiz bir bilincin ve coşkunun ürünü.

Birincisi, bu. Politik çalışma için önce sürekli bir heyecan ve coşku olacak. Ancak, önemli olan bir ikinci nokta daha var: Öncü kadrolarla yığınlar arasındaki bağların, köprülerin kurulabilmesi. Bu olmadan, yalnızca 'yığınlara ulaşma" edebiyatı yapılır. Somutluktan, dolayısıyla hayattan giderek uzaklaşılır. Peki, yığınlara uzanan somut köprü nerede?

Bu köprüyü, yığınların içinden sivrilen politikleşmiş, ama bilinçsiz unsurlar oluşturuyor. Sorun, bunlar aracılığı ile yığınlara ulaşabilmek. Yığınları, bu unsurlar aracılığı ile kazanabilmek. Ancak burada bir başka önemli sorun daha ortaya çıkıyor: Sosyalist kadrolar, yığınların içindeki bu politikleşmiş unsurlarla karşılaştıklarında, bir bakıma kendi benzerlerini buluyorlar. Aralarında çok da önemli sayılmayacak nicel farklılıklar var. Her ikisi de kafalarına sosyalizmi ek bir misafir olarak almışlar. Her iki kesimin kafasında da, sosyalizm, yabancı düşünce tortularının yanında bir yere sahip. Sosyalist kadroda, bilimsel sosyalizm daha ağır basıyor, ama kesin egemen değil. Yine de politikleşmiş unsura kıyasla, sosyalist kadronun kafası daha homojen bir niteliğe sahip. Politikleşmiş ama bilinçsiz unsurda ise, kafanın içindeki misafir sayısı hem çok fazla, hem de bunların hepsi içiçe geçmiş durumda. Bir köşede sosyalizm var. Diğer köşelerde ise CHP'cilik, goşizm, kemalizm, mezhepcilik, milliyetçilik vb. at oynatıyor.

Bu yapıları sonucunda, sosyalist kadro ile politikleşmiş unsur, birbirlerini bir ipte oynayan iki cambaz gibi görüyorlar. Yine bu yapı sonucunda, sosyalist kadro, "bilinç götürmeye" gittiği yerde, bir rakip ya da "can düşmanı" bulmuş oluyor. İpler, kısa bir süre sonra kopuyor. Sosyalist kadro, nutuk atacak daha "bakir' bir kitle aramaya koyulurken, politikleşmiş unsur da çevre-
çetli oldu. Hareketle dönekliği, sapkınlığı, yılgınlığı, nefes
sindeki etkinliği ve birikimi boşa harcamaya devam ediyor.

Çözüm nerede? Sosyalist kadroların politikleşmiş ama bilinçsiz unsurları bir rakip ya da ayrı bir "siyasi" çizgi" olarak değil, eğitilmeye ve yönlendirilmeye muhtaç kişiler olarak görmeleri ve onlara böyle yaklaşmaları çözümün en önemli adımını oluşturuyor. Bunun için de ideolojik yetkinliği geliştirip, dar "siyaset' tartışmalarından kurtulmak, tartışma konularını çeşitlendirmek, somut olgu ve hedefleri vurgulamak gerekiyor. Türkiye'de sosyalist hareketin gelişip güçlenmesinin güvencesi, somutta ve tabanda, bu ikili ilişkide yatıyor. Sosyalist kadro küsüp gitmeyecek. Göreli üstünlüğünden yararlanarak, karşısındakini etkilemeye ve değiştirmeye çalışacak. Kendisi de, ancak bu sayede gelişebilecek. Ancak bu ikili ilişki sayesinde hem politikleşmiş unsurların hem de sosyalist kadroların kafasında halen misafir bulunan tüm tortular silinip yok olabilecek. Daha girişken, daha militan ve ideolojik açıdan daha gelişkin sosyalistler, böyle ortaya çıkacak.

Türkiye'de sosyalist hareket için bir benzetme yapmak mümkün. Yol vermeyen, yol vermesi için ağaçların kesilmesi gereken kesif ormana, cangıl denir. Sosyalist harekette, koskoca bir cangılın ortasında küçücük bir alan temizlenmiş. Herkes, bu küçücük alanadoluşmuş, ilerlemek için yol açmak yerine habire tartışıyor. Temizlenmiş alanın darlığı, tartışmaların kapsamını da daraltıyor: Faşizm tehlikesi, demokratik güçlerin en geniş iş ve eylem birliği, CHP'nin ne yaptığı, bir sonraki 1 Mayıs'ın nasıl olacağı vb. vb. Somut mücadele alanı genişlemeden, ideolojik düzey de yeterince gelişemiyor.

Türkiye'de sosyalist hareket, gündemdeki sorunun ne olduğunu biliyor: Baltayı kapıp, cangılda yol açmak. Geçit vermeyen cangılın dört bir yanına saldırmak. Tabi bu küçücük alanda gevezelik edenleri kendi başlarına bırakarak.

DÖNÜŞÜ OLMAYAN GÜÇ İŞÇİ SINIFININ TOPLUMDA AĞIRLIĞINI GİDEREK DUYURMASI. İŞÇİ SINIFININ POLİTİK HAREKETİNİN SÖZDE "ALMAŞIK"LARI BİRER BİRER AÇIĞA ÇIKARTIP YOLUNDA YÜRÜMESİ, EGEMEN ÇEVRELERİ TELAŞA SÜRÜKLÜYOR. BEYLİK YA DA YENİ TÜM OYUNLAR, BU GELİŞİMİ DURDURABİLMEK İÇİN PİYASAYA SÜRÜLÜYOR.

İMTİYAZLI SUÇLULAR

Temelde işçi sınıfının örgütlenme ve politik hareketini engellemeyi, kesintiye uğratmayı ve bastırmayı amaçlayan emperyalist ve yerli işbirlikçisi büyük sermaye mihraklarının binbir tezgahla ördükleri profesyonel cinayetler, şiddet terör, ve tertip mekanizmaları, sistemli bilinçli bir mantıksal kurguda, faşist bir darbe şartelini indirmeğe çabalıyor...

Geçtiğimiz haftaya dayanan olaylar dizisinin son halkası, bu yargıyı bir kez daha doğrulamakta gecikmedi.

Ve azgınlıklar oraya vardırıldı ki, profesyonel cinayet şebekelerinin yol ve yöntemleri, faşist tırmanışın kendi mantıksal kurgusunun sahneleri haline getirildi.

Nasıl ki, cinayet erbapları, kan kusturdukları tabancalarını işledikleri cinayetten sonra bir köşeye atarlarsa, Türkiye deki faşist ihaleyi yüklenenler, aile albümünden seçtikleri fotoğrafları iptal etmeğe başladılar...

Doğu ve Güneydoğudaki tahrik için Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu nasıl gözden çıkarıldıysa, gelişmelerin basamakları yeni yeni fotoğrafların iptaline kadar vardırıldı...

Yeni tahrikler için 12 Mart rejiminin görevlilerine bir miktar kıymak gerekiyordu. Sıra ordunun tahrikine gelmişti...

VATANA KİMLER SAHİP ÇIKIYOR

Doğrusu bu ya, Türkiye Cumhuriyetide kimin ne kitap okuduğunu bilecek kadar görevini hakkıyla yapan, boğazdan geçen "rus' gemisine bakım gülümseyen 'komünistleri" izleyecek kadar görevinin bilincinde olan "İstihbaratçıların" ne yaptıkları üzerindeki meraklar da yoğunlaşmaya başladı Türkiye'de.

Geçtiğimiz hafta Cumhuriyet gazetesinde yer alan bir yazıda 'istihbaratçılar" için şöyle bir satır da vardı:

"- İç güvenlik istihbarat kaynaklarının da önyargısız çalıştığını söyleyebilmek zordur..."

Gelişmelerin bütün olumsuzluklarına karşın belki de tek olumlu yam, bu "istihbaratçıların" artık kamuoyunca da malum hale gelen fonksiyonlarıdır.

Başkentte artık dolmuşlarda "Kars kalesine kızıl bayrak çekme' hikayesi ve bununla nelerin amaçlandığı konuşulur hale gelmiştir.

— Acaba kimler Süleyman Demirel' in kulağına ' Canım hükümeti düşürmek

Dış ekonomik ilişkilerde özel kesim önceliği

Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu, dış ekonomik ilişkiler alanında yeni düzenlemeler öngören bir kararname hazırlandığını açıkladı. İngiltere'de çıkan"Financial Times" gazetesine bir demeç veren Maliye Bakanı, yeni düzenlemeye ilişkin ayrıntılı bilgi vermedi. Ancak, "ihracat yapan" sanayicilerin yabancı bankalardan doğrudan borçlanabileceklerini vurguladı. Maliye Bakanı'na göre, sanayicilere bu olanağın tanınması, Türkiye'nin sanayi ürünleri ihracatını arttırmak yolunda önemli bir adımdı.

"Financial Times"ın haberine göre, sanayi çevrelerine yakın kaynaklar, aralarında Koç Holding, AEG ve otomotiv firmalarının bulunduğu bazı üretici kuruluşların ihracat finansmanı için görüşmeler yaptıklarını belirtmekteydiler. Sanayicilerin, ithal girdilerinin döviz gereksinimini ihracatla karşılamaya hazırlandıkları kaydedilmekteydi.

Yabancı bankalar, ihracat yapan Türk sanayicilerine kredi açmayı bir süreden beri önermekteydiler. Yabancı bankalar, "satışda ödeme önceliği" esasına göre kısa süreli ihracat finansmanına katkıda bulunmaya hazır görünmekte idiler. Buna göre, bir ihracat bağlantısı yapıldığında, Türk satıcıya kredi açılacak, kredinin geri ödemesini ise yabancı alıcı yapacaktı. Türk satıcıya açılacak kredi, bu satıcı tarafından gereksinimi olan ithalat için kullanılabilecekti.

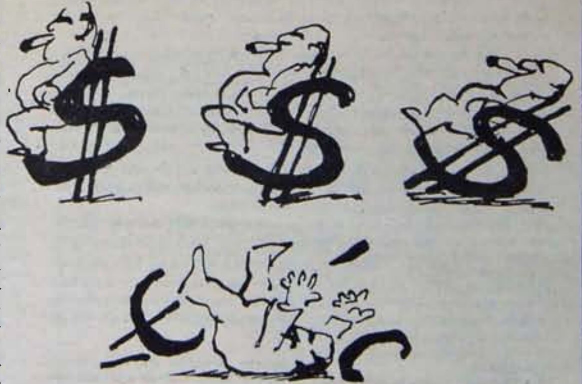
Yeni düzenleme, sanayiin finansman darboğazına çözüm getirme yolunda oldukça ileri bir kapitalist anlayışı sergilemektedir. Bu arada beraberinde ağır bir bedel de getirmektedir. Kamu, önemli bir döviz kaynağı üzerinde denetimini yitirmektedir. Özel kesim, gerçekleştirdiği ihracattan kazanılan dövizi bütünüyle kendisi için kullanabilecektir.

Böyle bir düzenlemenin, Türkiye'nin dışa bağımlı sanayiinde yapısal bir değişiklik gerçekleştirileceği yolundaki sözlerden geri çekilme anlamına geldiğinde kuşku yoktur. Bütün öncelikler, mevcut sanayiin finansman sorununa tanınmıştır. Uluslararası finansman kuruluşları ile sürdürülen görüşmeler de bu doğrultuda gelişmektedir.

Birleşik Amerika'nın en büyük iki ticari bankasından biri olan Citibank ile sürdürülen görüşmeler ilginçtir. Citibank, uluslararası para piyasalarında faiz oranlarının hızla düştüğü bir ortamda, yüksek faiz ödemeye hazır Türkiye pazarını ele geçirmek için yoğun bir çaba içindedir. Türkiye'ye yeni kredi açmak ve borçlarını ertelemek için oluşturulan konsorsiyom içinde önde görünmektedir. Bunun dışında kendi başına da kredi açmayı önermiştir.

Çitibank'ın açacağı kredinin tutarı henüz belirlenmemiştir. 100 milyon dolardan başlanmış, 150 milyon dolara çıkılmıştır. Bugün ise, 150 milyon dolar mı, 250 milyon dolar mı pazarlığı sürmektedir.

Citibank'ın girişimlerinin ilginçliği, kredinin tutarından çok biçimine

ilişkindir. Kredi, Citibank tarafından krediye değer bulunan kuruluşlara büyük bölümü geçmiş ithalat borçlarının ödenmesinde küçük bölümü ise yeni ithalat taleplerinin karşılanmasında kullanılacaktır. Böylece, yabancı bankalar ile özel kesim kuruluşları doğrudan ilişkiye girmiş olmaktadırlar. Ancak, açılan kredi bundan yararlanan özel kuruluşların yanısıra Devlet tarafından da garanti edilmektedir.

Devletin yükümlülüğü altında olmakla birlikte, kredi olanaklarından özel kuruluşları yararlandırma girişimlerinden biri de Dünya Bankası'na aittir. Dünya Bankası, proje kredilerinin yanısıra, büyük bir olasılıkla Eylül ayında Türkiye'ye 100-150 milyon dolar arasında program kredisi sağlayacaktır. Ancak Türkiye, bu krediyi de dilediği gibi kullanamayacaktır. Yeni ithalat taleplerinin karşılanmasına gidecek kredi için Dünya Bankası uzmanları mal düzeyinde belirleme yapmışlardır. Belirlenen malların bir kısmı kamu, bir kısmı ise özel kesimin gereksinimidir.

Kamunun, giderek hızlanan bir süreç içinde ithalat üzerindeki denetimini yabancı finansman kuruluşları ile birlikte özel kesime devretmekte olması, sanayi sermayesinin egemenliğini kopinazcasına perçinlemeye yöneliktir.

istiyorsa çıkaralım hadise, ölsün 100 kişi, bu iş bitsin" fısıltısını iletmişlerdi?

— Acaba Alpaslan Türkeş'in bir yandan bazı para babalarıyla nüfuzlu kişiler arasında mekik dokumasının esbabı neydi?

Ve vatandaşlar bunları evlerde, dolmuşlarda, işyerlerinde konuşur hale gelmişlerdi de "istihbaratçılar"ın kulağına gitmemişti!...

Geçtiğimiz haftanın Salı günü akşamı Anayasa Mahkemesi de tertiplerden nasibini aldı. Hükümeti düşürmek yolunda bombalanmadık bakir alan kalmamalıydı!...

Anayasa Mahkemesinin bombalanmasından sonra Başkan Kani Vrana'nın "Bu vatanın sahipleri vardır ' şeklindeki sözleri uygulanan tertibin boşa gitmediğini gösteriyordu. Faşist mihraklar Anayasa Mahkemesi Başkanının sözlerini pek beğenmişlerdi:

— Elbette bu vatanın sahipleri vardı!

TÜRKEŞ'İN HATIRLATMASI

Vatana sahip çıkanlar, elhak devlete sahip çıkıyorlardı, "devlet güçlerine yardımcılık ' girişimlerini üst noktalara vardırmışlardı...

Biran önce belli yerlere davetiye çıkarılmalıydı...

İcazetli sanık Alpaslan Türkeş de Çarşamba günü yaptığı basın toplantısında "vatan borcu' nu hatırlatıyordu:

"- Ecevit hükümetine direnmek vatan borcu" idi! ..

Türkeş, Milli GÜvenlik Kurulu toplantısının yapıldığı gün bazı "hatırlatmalarda" bulunuyordu...

Milli Güvenlik Kurulunun Çarşamba günü yaptığı toplantıdan bir gün sonra Perşembe günü Türkeş bu kez Milli Güvenlik Kurulunda konuşulan konuları açıklıyordu: Türkeş'e göre, İçişleri Bakanı, Milli Güvenlik Kuruluna bir plan sunmuştu. Gerçi Türkeş bu haberin bazı gazetelerde yer aldığını ileri sürüyordu ama o "bazı gazeteler 'de kendi gazeteleriydi. "Başbuğ" bu kadar incelikleri de öğrenmişti artık!..

İçişleri Bakanı Özaydınlı'nın Milli Güvenlik Kurulu'na sunduğu plan neydi acaba?

Türkeş'e bakılırsa plan ' sağı ezip, daha sonra sola karşı mücadele etmeyi ' öngörüyordu!...

Eğer saniyenin yüzde bir parçasıyla Türkeş'in söylediklerinin doğru olduğu varsayılsa bile Özaydınlı bile borsada ' sol" muamelesi gören bir takım ipsiz sapsızların ilk çözümde bile 'sağ" iş yaptığını saptamıştı.

ŞİDDETE DEVAM MESAJI

Aslında Özaydınlı nın büyük bir olasılıkla planında yer alan 'aşırı sağı da, aşırı solu da ezelim" şeklindeki sözleri Türkeş tarafından bazı rötüşlarla dilediği gibi tercüme edilmişti...

Ve Türkeş, silahlı güçlerine kuvvet şırınga etme zorunluluğunu duyuyordu. Şöyle söylüyordu:

"- Önce sağı ezmek, sonra solla mücadele etmek düşüncesi çılgınlıktır, adiliktir, aşağılıktır..."

Artık Demirel - Türkeş ikilisinin partilerini ve silahlı güçlerini tetik üzre tutma taktikleri, çözülmelerini önlemek için yakın bir gelecekte "hükümeti düşürmenin ' üstesinden geleceklerini bıkmadan usanmadan tekrarlamaları gereği kamuoyunda da bilinmekteydi.

Türkeş Çarşamba günkü basın toplantısında bu konudaki şifreyi veriyordu. TRT'den duyulması, basında da yayınlanmasıyla şifre gerekli yerlerde değerlendiriyordu. Şöyle diyordu

"- Bu hükümet düşürülecektir. Nasıl düşürüleceğini yakında görürsünüz... '

Bu şu anlama geliyordu.

' - Şiddete, cinayete devam. . '

"Vatan kurtarıcılığına" oynatılan robotlar şifreyi gereğince değerlendiriyorlardı...

Tabii bu arada Türkeş'in de sözlerin düz anlamını soranlara cevap vermesi gerekiyordu. Bu da, geçtiğimiz Cuma günü Tercüman da Yavuz Donat a ulaştırılan bir mizansenle sağlanıyordu.

Donat'ın yazısına göre, Türkeş bir toplantıda hükümetin nasıl düşürüleceğini anlatmıştı!. .

— Bazı CHP'liler durumdan memnun değillerdi, kendileriyle irtibat kurulmuştu...

RAKİPLER ORTAYA ÇIKIYOR

Bu arada CHP'nin kadim akıl hocalarından biri de, Türkeş'in ifadesine göre Cumhurbaşkanlığına talip olmuştu!...

Beni cumhurbaşkanı yapın, ben size bizim içimizden adam sökeyim" demişti...

Bütün bunların, gözlerden önemli bir şeyi kaçırtmaya yönelik olduğu akıldan uzak tutuluyordu.

Aslında Türkeş, "hükümetin düşürülmesi" sorununu anlattığı gibi değil, anlattığı gerilimin şifre değeriyle hükümeti düşürmeye çalışıyordu..

Görünürdeki tabloda ortada suçlular fing atmaktadırlar ama istedikleri silahlı eylemi yapabilmekte, TRT'yi kullanabilmekte tertip ve tezgahları en son gerilimle kullanma serbestisini alabildiğine işletmektedirler.

Bu gelişmelerin ardında hazırlanan bir başka oyun daha vardır. Buna ilişkin açık belirtiler de İzmir'den gelmiştir.

AP Bitlis Senatorü Kamran İnan, sonbaharda yapılacağı bildirilen AP Kurultayında Demirel'e rakip çıkacağını resmen açıkladı.

İnan "AP'nin eski gücüne ulaşması için kendisinin göreve talip olması gerektiğini" belirterek, öteden beri "Bugün yarın" beklenen haberi verdi. .

Büyük sermayenin, CHP'nin, her ne hikmetse sol'" diye bilinen kanadını kesme, AP'nin de "beyaz oy" içinde kalacak listesiyle CHP'nin gövdesini monte etme hesabı ilk ürününü vermiş sayılabilir.

Burada, "CHP'nin kırpılan kanadı ne olacak" sorusu akla gelebilir. Büyük sermaye manyetiğinde elbette bu kırpılanlara da büyük görevler düşmektedir!...

15-16 yıl önce fos çıkan "Çalışanlar Partisi ' pekala hortlayabilir ve üzerine düşen "tarihi görevi" ifa etmeğe başlayabilir!...

Birbiri içinde yumak gibi görünen oyunlar aslında bir sınıf ezme, dolandırma mantığı içinde pek açık, pek hantal biçimde sırıtmaktadır.

POLİS OYUNU

İşçi sınıfının siyasal hareketini ve onun örgütü Türkiye İşçi Partisi'ni hedef alan polis provokasyonları, son zamanlarda yeni boyutlar kazanmaktadır.

Son günlerde İstanbul da çeşitli kitle örgütlerine "esrarengiz" mektuplar gönderilmektedir. Bu mektuplarda Türkiye Komünist Partisi adını taşıyan kuruluş ile TİP arasında kurulan "dostluk"tan söz edilmekte, kitle örgütlerinde gelişen olaylar, polisiye bir zihniyetle istismar edilmeye çalışılmaktadır. Kitle örgütlerine gönderilen bu mektupların altında bir de ' TKP-TİP Bağlama-Birleşme" imzası bulunmaktadır.

Olayın bir tertip, hem de açık bir polis tertibi olduğu o kadar açıktır ki, -kimi örgütlerin adları bile doğru dürüst bilinmemektedir. Söz konusu mektupta, Bank-Sen'in adı, Bank-İş olarak geçmektedir örneğin.

YÜRÜYÜŞ, dağıtılan bu mektuplar konusunda, Türkiye İşçi Partisi Merkez Haberalma, Propaganda ve Basın Bürosu Sekreteri Gündüz Mutluay'ın görüşlerine başvurdu. Mutluay, bu konuda özetle şunları söyledi:

"Bu türden mektup, bildiri, gazetelerin ortalıkta dolaşması, yeni bir olay değil. Bulanık suda balık avlamaya çalışan çevreler bu tür yöntemlere her zaman başvurmuşlardır. Amaçları, kimi kitle örgütlerindeki gelişmelere dayanarak, polisiye amaçlar için kafa bulandırmaktır.

"Türkiye İşçi Partisi 12 Mart öncesinde de bu tür olaylarla karşılaşmıştır. Birinci ve İkinci Büyük Kongre öncesinde, parti yöneticilerini taklit eden yazılar yayınlandı. Partinin çeşitli örgütleri ve kademeleri adına sahte açıklamalar yapıldı.

"Kanımca bu yazı, 12 Mart öncesi örneklere kıyasla daha acemice bir oyunun ürünü. Türkiye İşçi Partililer için her zaman ve her olayda, Parti'nin resmi açıklamaları ve yayınları Parti'nin resmi politikasını gösteren tek kaynaktır."

Dedilerki......

CHP'nin Ulufeli Erleri Kim?

"CHP'yi savunmak bize düşmez. Onun ulufeli erleri, iktidar zimmetinden gözdeleri vardır, savunmayı onlar yaparlar. Biz ne otobüs mürettebatındanız, ne Çarşamba toplantıları kıdemlisiyiz. Onlar cansiperane savunmaya geçerler. Bizim bu işe karışmamız, benzer yöntemin CHP'ye de bulaşmamasıdır. Onun içindir ki CHP, var gücüyle bu karalamanın üstüne gitmelidir." (Mehmet Kemal, Cumhuriyet 29 Haziran Perşembe)

Senin Hesabın Ayrı

"Kurtuluşa kadar savaş diyenler, 12 Mart döneminde mazide belli bir sıkıyönetim bölgesinde olup bitenler için, hedefiniz benim, ben.. Bırakın o bulunduğu görevin ve görevlendirildiği vazifenin hakkını verenleri, bir hesabınız varsa benimle görün o hesabı. Evet, beni hedef alın." (Faik Türün, AP Ortak grubundaki konuşmasından Cumhuriyet 29 Haziran Perşembe)

Umudumuz Deniz Baykal!

"Nerede Halk Partisi'nin yurtsever, Türklük ve Türkiye için baş koymuş mensupları? Nerede Deniz Baykal'lar, bu gidişe dur demeye yeminli ve kararlı mebus ve senatörleri? Bizim yüreğimiz yanarken bunca cinayet ve teslim eylemi karşısında daha niye duruyorlar?"(Başkent Günlüğü, Son Havadis, 27 Haziran Salı)

Bu İsmet Paşa Merakı Nereden Çıktı?

"Garp Cephesi komutanı İsmet Paşa kalk da gör.. Atatürk'ün en yakın silah arkadaşı Miralay İsmet, aç gözünü de bak.. İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Lozan kahramanı İnönü, kalk, kalk, kalk da gör Pembe Köşkünü...

"Satıyorlar! Pembe Köşkün bahçesini parselleyip, parselleyip satıyorlar.

"Uyan İsmet Paşa uyan..." (Uğur Mumcu, Cumhuriyet 24 Haziran Cumartesi)

***

"Bak dedim, Deniz'i, Hüseyin'i, Yusuf'u kurtarmak isteyenler var. Başta İsmet Paşa olmak üzere birşeyler yapmak isteyenlerin işini zorlaştıracak hiçbir şey yapmayın." (İlhan Selçuk, Cumhuriyet, 27 Haziran Salı)

Çalın da Nazlı Hanım Doya Doya Dans Etsin...

"Kievliler, dansa, eğlenceye, müziğe çok düşkün., fakat ne yazık ki orkestranın garip bir adeti var; her parçadan sonra bir dakika duruyor, ayrıca 5 şarkı söyledikten sonra, 15 dakika istirahat ediyor." (Nazlı Ilıcak, Tercüman 27 Haziran Salı)

Ulufeci Olmayan Bir Yazar

"Hemen düşüncemizi söyleyelim bu hükümet en başta asayiş olmak üzere önemli bazı konularda ciddi ve elle tutulur başarı gösterememiştir. Tartışma minderine 'hükümetin ömrü' yerine, 'hükümetin icraatı' getirilirse, Ecevit ve arkadaşları gerçekten cevap vermekte zor duruma düşebilirler. Ama gerekiyorsa zor durumlara düşmelidirler de.." (Teoman Erel, Günaydın, 29 Haziran Perşembe.)

Kıbrıs notları

KORKU DAĞLARI BEKLİYOR

Mesut ODMAN

Lefkoşa'nın birçok siyasal çekişmeye konu olmuş Ercan Havaalanına inince ilk dikkati çeken görüntülerden biri bayraklar oluyor. Alanın her yanında Türkiye'nin, karşı tarafta da Yunanistan'ın bayrakları görülüyor. 1959 tarihli Zürih Anlaşmasında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bir bayrağı olduğu, ancak bunun yanı sıra iki topluluğun bayram günlerinde Türkiye ve Yunanistan bayraklarını da kullanabileceği yazılı. Ama bugün Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bayrağına ne Adalıların deyişiyle "Kuzey Kıbrıs"ta, ne de Lefkoşa'nın çeşitli yerlerinden görülebildiği kadarıyla "Güney Kıbrıs"ta rastlamak mümkün.

Bayraklarla başlatılan, başka şeylerle sürdürülüyor. Lefkoşa'nın alanlarında, sokaklarında, anıtlarla, zaferin "süngünün ucunda" olduğunu söyleyen veciz ve "resmi" duvar yazılarıyla. Bir de, Lefkoşa'nın orta yerinde, her gün sabahın kör karanlığında, madeni gürültülere ortalığı birbirine katan müezzin, islam dininin ne kadar etkili olduğunu bütün rumlara kanıtlamış oluyor. Böylece, sık sık söylendiği gibi, Osmanlı ataların yaptığı hataya düşülmemiş, Türk ve İslam örf ve ananeleri muhafaza edilmiş, bununla da kalınmamış, bir de üstelik sabah tatlı uykusunda küffarın zihnine nakşedilmiş olunuyor.

ÜRETEMEYEN, ÜRETTİĞİNİ SATAMAYAN BİR EKONOMİ

"Zafer süngünün ucunda" olsa ya da ezanı muhammedi kafirin kulağında çın çın ötse de ne süngü karın doyuruyor, ne de ezan. Süngüden ve ezandan, her şeyden önce yeme, içme, giyinme, barınma gereksinimlerini karşılamak zorunluluğu var. Bilimin ve hayatın kanıtladığı bir zorunluluk.

Büyük bir bölümü Lefkoşa'nın Haspolat diye bilinen sanayi bölgesinde olmak üzere, 1974'ten sonra Rumlardan birçok sanayi kuruluşu kalmış. Evlerin, dükkanların, meyve bahçelerinin yanı sıra değişik ürünler üreten fabrikalar. Başlangıçta, bir yandan yukarda sözü edilen zorunluluğun gereği olarak, ama bir yandan da "Rumlar yapar da Türkler yapamaz mı" denilerek hemen bütün fabrikalar işletmeye açılmış. Burada ilginç bir gerekçeden daha söz ediliyor. Kuzey Kıbrıs'ta kötü bir sözcük olan "ganimet" yerine yeni ve o kadar kötü görünmeyen bir başka sözcük yaratılmış. "Buluntu" deniliyor. Bu fabrikalar ve içlerindeki makine-ekipmanlar da buluntudan sayılmasın diye bir an önce el konularak işletmeye geçilmiş. Ama hem pazar sorunu, hem teknik bilgi ve beceri eksikliği, bütün bu işletmelerin son derece düşük kapasitelerde çalıştırılmasını zorunlu kılıyor. Birkaçı dışında hemen hemen bütün bu işletmeler yüzde 20-25 kapasiteyle çalışıyor. Hatta bazıları hiç çalışmıyor; sadece kurulu makinelerin asgari bakımı yapılıyor.

Büyük bir bölümü Lefkoşa'da, bir bölümü de Magosa'da bulunan bu fabrikalar, 1975 yılında bir kamu kuruluşu niteliğinde kurulmuş "Kıbrıs Türk Sanayi İşletmeleri Holding Ltd. Şti." tarafından işletiliyor. Şirketin işletme sermayesininyüzde 50'si "Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi Konsolide Fonu"nun elinde. Sermayenin öteki yarısı Sümerbank (yüzde 20), Makine Kimya Endüstrisi (yüzde 10), Pet-Kim (yüzde 5), T.Zirai Donatım Kurumu (yüzde 5), T. Süt Endüstrisi Kurumu (yüzde 5) ile Et ve Balık Kurumu (yüzde 5) tarafından paylaşılmış. "Holding"in kuruluşundan sonra tesis sayısı azaltılarak bir bölümü özel sektöre devredilmiş. 1976 sonunda da 20 kuruluş daha özel sektöre bırakılmış. Böylece, başlangıçta rastgele parçalanması önlenen sanayi "buluntuları"nın, planlı bir biçimde özel ellere verilmesi gerçekleştiriliyor.

Sanayi Odasına kayıtlı, 5 ve daha fazla işçi çalıştıran 860 işyeri var. Bunların büyük bir bölümünün "Sanayi Holding" ve kooperatifler elinde olduğu söyleniyor. Kıbrıs'ta Türk kapitalistleri 1958'den sonra sanayi alanına girmeye başlamışlar. 1958-1964 yılları arasında tekstil ve besin sanayii (un, meşrubat, vb.) dallarında Türk kapitalistlerinin yatırımları olmuş. Bu kapitalistler 1964-1974 yıllarını rum kapitalistlerinin "siyasi ve ekonomik ambargosu altında gelişmelerinin durduğu dönem" olarak görüyorlar.

Ticaret Odasına kayıtlı 1800 tüccarın 500'ü ihracatçı. Bu ticari işletmelerin büyük bir çoğunluğu iki-üç kişi çalıştıran küçük işletmeler. Aslında, "Kuzey Kıbrıs"ta ticaret burjuvazisinin egemen durumda olduğunu söylemek mümkün. Özellikle, 1974'ten sonra "buluntular"ın dağıtılması yoluyla ticaret burjuvazisinin palazlandırıldığı görülüyor. Bu dağıtım sırasında yüksek bürokratların kendilerine ve yakınlarına önemli çıkarlar sağladığı yolunda ilerici örgütlerce kanıtlar ortaya atılmış. İlginçtir, Ticaret Odası da "buluntular"ın ehil olmayanlara dağıtıldığını, bugünkü ekonomik sıkıntıların bir nedeninin bu olduğunu ileri sürüyor.

Tarım alanında da "Cypfruvex" adı altında ve yüzde 90 dolayında "kamu payı" ile kurulan bir turunçgil paketleme işletmesi, Avrupa ve Arap pazarlarına önemli sayılabilecek ölçüde ihracat yapıyor. Ancak Kıbrıs halkı pek çok meyve ve sebzeyi bulamıyor. Kıbrıs'lı çocuklar birkaçı dışında hemen bütün meyveleri sadece ders kitaplarında görüyorlar.

"Kuzey Kıbrıs"ın dış ticaret açığı 1975'ten 1976'ya yüzde 269 oranında artış göstermiş. Ancak, dış ticarette Türkiye'nin payında bir azalma eğilimi gözleniyor. Dış ticaret açığında Türkiye'nin payı 1975'te yüzde 84 iken, 1976'da yüzde 53'e düşmüş.

ÜCRETLER, ENFLASYON, İŞSİZLİK

Aslında "Kuzey Kıbrıs"a ilişkin istatistik veriler yok denecek kadar az. Ancak bir takım tahminler yapılabiliyor. Örneğin, Ticaret Odasının tahminlerine göre, 1974'ten sonra Gayrı Safi Milli Hasıla'nın yıllık artış hızı ortalama yüzde 2,5 dolayında. 1964-74 döneminde bu hızın yüzde 8 dolaylarında olduğu tahmin ediliyor. Yine aynı tahminlere göre, yıllık enflasyon hızı 1974 öncesinde yüzde 10 dolaylarındayken, bugün yüzde 50'ye ulaşmış durumda. Fiyatların düzeyi de çok yüksek. Örneğin, Lefkoşa'da konut kiraları Ankara'dan aşağı kalmıyor.

Ücretlerin düzeyine ilişkin sağlıklı veri de yok. Ancak, sanayi işçilerinin önemlice bir bölümünü istihdam eden "Sanayi Holding"te ücret düzeyleri şöyle: 1976'da ortalama 2.500 TL. olan ücretli personelin aylık brüt geliri 1977'de 3.000 TL'ya yükselmiş. Aynı yıllar için maaşlı personelin aylık geliri ise 3.000 - 3.500 TL. dolayında. 1977 yılı sonunda toplu sözleşme yetkisini kazanan ilerici "Devrimci Genel-İş Sendikası" 1978 başlarında imzaladığı toplu sözleşmeyle yüzde 42 oranında ücret artışı sağlamış. Bugünlerde kesinleşmesi beklenen asgari ücret için ilk karar günlük 120 TL.

Bunların yanı sıra, işsizlik de hızla artıyor. Çalışma Bakanlığının kayıtlarına göre Mayıs 1978 sonundaki kayıtlı işsiz sayısı bir ay önceye oranla yüzde 34, geçen yılın Mayıs ayı sonuna oranla da yüzde 81 artış göstermiş. Mayıs 1978 sonuna kadar Çalışma Bakanlığı'na bildirilen boş iş sayısı ise aynı tarihteki işsiz sayısının ancak dörtte biri kadar.

Artan işsizlik "Kuzey Kıbrıs"lı işçilerin başka ülkelerde çalışmak zorunda kalmalarına yol açıyor. Bugün "Kuzey Kıbrıs" için de bir "göçmen işçiler" sorunu ortaya çıkmış durumda. Örneğin, işçi göçünün önem kazandığı ülkelerden biri olan Libya'da Kıbrıs'lı işçiler önemli sorunlarla karşılaşıyorlar. Libya'daki Kıbrıs'lı göçmen işçilerin en büyük sorunlarından biri, ücretlerini üç-dört ayda bir, o da grev ya da başka tür direnişlerle alabilmeleri ve bu olaylar sırasında baskı ve saldırılarla karşı karşıya kalmaları. Kıbrıs basınında "Libya'daki Türk İşçilerinin Dramı", "Greve Karşı Silahlı Askerler" gibi başlıklara artık sık sık rastlanıyor.

"ANAVATAN"IN YARDIMIYLA...

"Kuzey Kıbrıs" birçok bakımdan, Türkiye'nin çok küçük ve çok kötü bir kopyası durumuna getiriliyor. Yasalarıyla, kurumlarıyla, yaratılan sorunlarıyla. "Türkiye Büyükelçiliği Yardım Heyeti" diye anılan bir kurum, Türkiye'de Kıbrıs İşleri Koordinasyon Kuruluna bağlı olarak çalışıyor; Türkiye bütçesine her yıl konacak ödeneklerle teknik ve ayni yardım, ayrıca ivedi durumlarda, proje arama gereği olmaksızın 1 milyon TL. yardım sağlayabiliyor.

Türkiye'den sağlanan "yardım"lardan biri de nüfus yardımı. "Kuzey Kıbrıs"ın nüfusu 150 bine yakın tahmin ediliyor. Yine tahminlere göre, 20 bin dolayında asker var. Bir o kadar da Türkiye'den gönderilmiş göçmen bulunduğu sanılıyor. Türkiye'den gelen göçmenler önemli sorunlar yaratıyorlar. Bir kez, genellikle, Türkiye'de de üretici bir yaşamdan kopuk topluluklar gönderiliyor. Bunlar, çoğu yerde Kıbrıs'ta devletten aldıkları 1.200 TL. dolayında para yardımıyla, hazır yiyerek geçiniyorlar. Daha doğrusu, geçinemiyor ve buradan bir takım sorunlar doğuyor. Hırsızlık, adam öldürme gibi adi suçlar çoğalıyor.

SÖZ

HER ÇARŞAMBA YAYIMLANIR

KTÖS Genel Sekreteri gazetemize özel demeç verdi

«CTP Moskova çizgisinde ve AKEL paralelinde bir partidir»

DEV—İŞ yöneticilerinden bir bölümü CTP güdümünde işçi alehtarı bir politika gütmektedir.

İKTÖF

Lise

Gençl

Çağr

Maoculuk: Her Yerde Emperyalizmin Hizmetinde

18 Ocak 1978
Faşist nitelikli yasa tasarısını protesto mitingi

"1974'ten önce siyasal cinayetten başka cinayet bilmezdik" diyor Kıbrıslılar.

Göçmenler kendi yaşama alışkanlıklarını birlikte getiriyorlar. Kıskançlıkla korumaya çalışıyorlar. Bu yüzden bazı gülünç durumlar ortaya çıkıyor. Örneğin, Rumlardan kalan "buluntu" evler bu göçmenlere de veriliyor. "Buluntu" evlerin içinde "buluntu" çamaşır makineleri de var. Liseli kızlar tatillerinde ev ev dolaşıp bu tür aletlerin kullanılmasını öğretiyorlar. Ama, haftanın belli günlerinde, bu son sistem makineler içeride üzeri örtülü dururken, kapıların önünde kadınlar, iki tuğlanın üstüne oturttukları kazanlarda çamaşırlarını kaynatarak, ovalayarak, tokaçlayarak yıkıyorlar. Böyle günlerde o mahalleye girenin sağ çıkabileceğini kimse garanti edemiyor. Magosa dolayında böyle bir mahallenin bakkalına gazoz dağıtmaya gelen, ama böyle bir çamaşır gününe rastlayan bir kamyon şoförünün canını zor kurtardığı Kıbrıs'm her yanında anlatılıyor.

Göçmenler aracılığıyla ihraç edilen bir başka şey de faşistler. Aslında faşistler için ideolojik olarak bazır bir ortam çok öncelerden beri var. Kıbrıs'ta yıllardır iki yanlı olarak ağır bir şoven, milliyetçi hava estiriliyor; milliyetçi, faşizan örgütlenmeler geliştiriliyor. 1960'tan önce Rumlar arasında EOKA kuruluyor, hemen ardından "Türk Mukavemet Teşkilatı" (TMT) ortaya çıkıyor. Her ikisinde de Yunanistan ve Türkiye' de militer, faşizan örgütlerin rolü ve yönlendiriciliği söz konusu. TMT'nin amblieminde, açık ucu yukarıya doğru bir ayla yıldızın üzerinde iri bir bozkurt var. Kıbrıslı "mücahitler"in örgütü bu.

Türkiye'den gönderilen göçmenler arasında çok sayıda MHP'li olduğu Kıbrıs'ın yerli halkı tarafından söyleniyor. Bunların oylarıyla Denktaş'ın seçilmesine, saldırılarıyla faşist baskı ve terörün "Kuzey Kıbrıs"ta da estirilmesine yardımcı oldukları biliniyor.

"KUZEY KIBRIS'IN SABANCI'SI"

Bütün bu koşullar altında, "Kuzey Kıbrıs"ta sınıf mücadelesi daha sert biçimler almaya başlıyor. Sınıf mücadelesinin biçimlerinde, örgütlenmelerinde zenginlikler ortaya çıkıyor.

Ramiz Manyera'yı Kıbrıs'ta bilmeyen yok. "Kuzey Kıbrıs'ın Sabancı'sı" diye biliniyor. İkinci adam anlamında. Çok renkli bir kişiliğe, Kıbrıs'ın tam kapasiteyle çalışan birkaç işletmesinden biri olan bir kola fabrikasına, Türkiye'de üretilen otomobiller dışındakilerin ithali yasakken her ay iki mercedes ithal etme hakkına sahip. Aynı zamanda, İşverenler Federasyonunun da başkanı. Akşamları içtiği viskinin miktarı üç-dört bardağı geçince çok açık sözlü ve çok hoş sohbet olmakla ünlü. Denktaş'ın Ulusal Birlik Partisi'ni destekleyen bu küçük Sabancı, "Kuzey Kıbrıs'ta aşırı bir sosyalizm" olduğunu söylüyor. "Sosyal patlamaların eşiğine gelindiğini" durmadan tekrarlıyor. Sendikaların her bakımdan çok geliştiğini, sanayiin gelişmesini önleyecek kadar geliştiğini düşünüyor. Hükümet üyelerine ve ordu komutanlarına karşı son derece saygılı ve yakın olmaya özel bir önem verdiği söyleniyor.

Manyera'nın teşebbüs gücüne ve özgürlüğüne ilişkin olarak anlatılan örneklerden biri şöyle: 1975'te turunçgil üretimi fazla oluyor. Bir kamu kuruluşu meyve suyu üretip çok düşük fiyatla piyasaya sürüyor. Manyera'nın kola satışları düşüyor. Bunun üzerine, Manyera bu meyve suyu üretiminin bu fiyatla satış sürdürülürse iflas edeceğine ilişkin "bilimsel" projeler hazırlattırıyor. Meyve suyunun fiyatına iki kez yüzde 100 oranında zam yapılmasını sağlıyor; satışlarını düşürüyor. Daha sonra, yakınlarına bir firma kurdurtup, Türkiye'den meyva ithal ettiriyor. Bir de bu tür baskı karşısında, yerli meyve suyu tümüyle ortadan kalkıyor. Ama meyvayı ithal eden firma da zarar etmeye başlıyor. Öyleyse, Manyera'nın teşebbüs gücünü yeniden harekete geçirmesi gerek. Öyle de yapıyor; zarar eden firma bir kamu kuruluşu olan ETİ'ye (Endüstri ve Ticaret İşletmeleri Şirketi) devrediliyor. Manyera' dan Türkiye'deki ağabeylerinin bile öğreneceği birşeyler var.

EMEKÇİ ÖRGÜTLENMELERİ

"Kuzey Kıbrıs"ta işçi sınıfının nicel gelişimine ilişkin sağlıklı veriler yok. Ancak, on bin dolayında sendikalı işçi olduğu söyleniyor. "Kuzey Kıbrıs"ta bir iş yasası olmadığı halde bütün çalışanlar sendikalı; toplu sözleşme ve grev yapabiliyorlar. Özellikle son yıllarda işçi hareketi oldukça hızlı bir gelişme içinde. Bu yıl ilk kez 1 Mayıs kutlanmış ve Lefkoşa'daki gösteriye üç-dört bin kişi katılmış. Öğrenci gençlik içinde de faşist örgütlenmelerin karşısında ilerici örgütler de ortaya çıkmış.

Sendikaların büyük bir bölümü üç federasyon içinde örgütlenmiş. Türk-Sen 1958'lerde, Türk-Rum çatışmasının alevlendirildiği dönemde, Türk işçilerinin Rum işçileriyle aynı sendikalarda örgütlenmelerini engellemek için kurulmuş. Türk-İş üyesi. Bunu övünç payı çıkararak söylerken, Dev-İş'in DİSK'le ilişkileri olduğunu bir ihbar olarak aktarıyor. Tabanını yitiren bir sendika olduğu söyleniyor. 1977 yılında "Sanayi Holding"te yapılan ilk referandum uygulamasından yenik çıkmış. Dev-İş 900 dolayında oy alırken, Türk-Sen'in oyları 100'ün altında kalmış. Şu sıralarda 6 bin kadar üyesi olduğu sanılıyor. Kendi iddiaları 12 bin üyeleri olduğu yolunda. Bugüne kadar hiç bir önemli grev yapmamış. Denktaş'ın Ulusal Birlik Partisi'nden seçilmiş iki milletvekili var. Her fırsatta "komünizmin, Leninciliğin Kıbrıs'ta alıp başını gittiğinden" yakınıyor. Manyera "sosyal patlama"dan, onlar da "anarşi ve komünizm patlamasından" söz ediyorlar.

Dev-İş (Devrimci İşçi Sendikaları Federasyonu) iki sendikadan oluşuyor. İki sendika da 1974'tensonra kurulmuş, 1976'da da federasyon olarak birleşmiş. İki-üç bin üyeli Dev-İş DİSK'le ilişkiler kurmuş durumda.

İlerici Sendikalar Federasyonu (İSEF) ise Ocak 1978'den bu yana kuruluş aşamasında. Üç bin üyeli Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası ile 600 kadar üyesi olan İlkokul Öğretmenleri Sendikasının bir araya gelmesiyle kurulacak. "Kuzey Kıbrıs"ın en etkin sendikal örgütlerinden biri olan K.T. Amme Memurları Sendikası 1954'te kurulmuş. O zamanki adı değişik: "Kıbrıs Hükümeti Türk Memurları Kurumu." Kuruluş amacı da bugünkü Türk-Sen'in kuruluş amacına benziyor. 1970'te bugünkü adını alıp sendika niteliği kazanıyor. Yönetiminin ilericilerin eline geçişi ise 1974'ten sonraya rastlıyor. Sendikanın DİSK ilkeleri ve Sosyal-İş tüzüğünden yararlanılarak bazırlanan yeni tüzüğü sınıf sendikacılığını esas alıyor. Son zamanlarda memurların yanı sıra kamu kesiminde çalışan işçilerin de üye yazılmasına başlanmış. Geçen yıl yaptığı bir-iki ay süren ve hükümeti sarsan grev, bu sendikanın mücadeleci niteliğini ve gücünü gösteren bir örnek.

SİYASAL PARTİLER

"Kuzey Kıbrıs"ta dört siyasal parti var. Bunların ilginç yanlarından biri, dördünün de CHP programı çizgisinde programlara sahip olmalarına karşılık, çok farklı siyasal çizgileri temsil etmeleri.

Ulusal Birlik Partisi 1976'da Denktaş'ın başkanlığında kurulmuş. MHP kanadı ağır basıyor. Denktaş'ın oğlunun yönetimindeki bu kanat "Zaman" adlı bir günlük gazeteye sahip. UBP 1976'da yapılan seçimlerde oyların yüzde 53.7'sini alarak parlamentodaki sandalyelerin yüzde 75'ini ele geçirmiş ve 30 milletvekili çıkarmış. Üç istifadan sonra bugün 27 milletvekili var.

Halkçı Parti (HP) 1975'de kurulmuş. Siyasal partiler yasasına göre kurulmuş ilk parti. Başkanı Lefkoşa milletvekili Alper Orhon. Seçimlerde iki milletvekili çıkarmış, bunların biri daha sonra TKP' ye geçmiş.

Toplumcu Kurtuluş Partisi (TKP) 1976'da seçimlerden hemen önce HP' den ayrılanlarca kurulmuş. Başkanı Lefkoşa milletvekili Alpay Durduran. Seçimlerde yüzde 20 oy alarak 6 milletvekili çıkarmış, daha sonra UBP'den ayrılan iki milletvekilinin de katılmasıyla bu sayı 8'e yükselmiş.

Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) "Kuzey Kıbrıs"ın en solda yer alan partisi. 1970'de "Dernekler Yasası"na göre kurulmuş. Büyük baskılarla, karşı karşıya kalmış. Cumhurbaşkanlığı yardımcılığı seçimlerine katılan o zamanki parti başkanı Mithat Berberoğlu, en kaba saldırılardan, engellemelerden sonra, Elçiliğe çağrılıp tehdit edilerek adaylıktan uzaklaştırılmış. CTP son seçimlerde oyların yüzde 13'ünü alarak 2 milletvekili çıkarmış. Şimdiki başkanı Lefkoşa milletvekili Özker Özgür. Magosa'dan ikinci milletvekilinin gelmesi ilginç. Çünkü Magosa Kıbrıs'ın en tutucu bölgesi olarak biliniyor. Ayrıca, seçimler sırasında adayları hakkında "AKEL'cidir, barış harekatı aleyhine miting düzenlemiştir" gibi propagandalar yapılmış. "Kuzey Kıbrıs"ta belki de "komünistlik"ten daha etkili olarak kullanılan suçlama, "Rumcul olmak", "Rumlarla işbirliği yapmak."

MAOCULUK İLERİCİ HAREKETİN KARŞISINDA

"Kuzey Kıbrıs"ta ilerici hareketler gelişiyor. İşçi sınıfı hareketi canlılık göstermeye başlıyor. Bütün bunlar korkuyu dağlarda bekletiyor. Ama tüm Kıbrıs'ın olduğu kadar, batta daha da fazlasıyla, "Kuzey Kıbrıs"ın da esas olarak bir küçük burjuvalar ülkesi olması, küçük burjuvazinin sayıca ve nitelikçe etkin olması, birtakım bastalıkların kolayca bulaşmasına yol açıyor.

Bunun en çarpıcı örneği, özellikle son aylarda türeyen maoculuk. Bu sayfalarda küpürü görülen gazete, öğretmen sendikasının yayın organı. CTP'yi desteklediği bilinen Dev-İş'te "Devrimci muhalefet" adı altında ortaya çıkan maocuların saldırılarına sayfalarında yer veriyor. Doğrudan doğruya Dev-İş'e saldırıyor. Dev-İş ona cevap veriyor. Daha sonra öğretmen sendikası Dev-İş'i de atlayarak doğrudan CTP'ye Moskova'cı ve AKEL'ci diye saldırıyor.

Maoculuğun bu provokasyonu CTP ile TKP arasındaki UBP iktidarına karşı demokratik iş ve güçbirliği çalışmaları sürerken, hatta tam bir seçim anlaşmasına ulaşılırken çıkıyor. Üstelik, ilerici kamuoyunun kanısı, bu iki partinin birlikte seçime girmeleri durumunda UBP' yi esaslı biçimde sarsabilecekleri yolunda. Ama maocu saldırıların arkasında bazı TKP milletvekillerinin adlarının da dedikodu konusu olması işleri karıştırma, çıkmaza sokma tehlikesini yaratıyor. Kıbrıs'lı ilericiler bu provokasyonun önüne geçmeye çalışıyorlar.

Denebilirse, "Kuzey Kıbrıs"ta egemen sınıfların korkusunu haklı çıkartacak maddi temeller var. Ama buradaki ilerici hareketin tüm Ada'nın işçi sınıfı hareketiyle bağları güçlü değil. Bunda baskıların ve engellemelerin, Ada'nın bugünkü durumunun rolü var. Ama Ada'da yıllardan beri emperyalizmin ve Türkiye ile Yunanistan'ın gerici güçlerinin yarattıkları ağır milliyetçi, şoven ortamın da etkileri söz konusu. Ayrıca "Kuzey Kıbrıs"taki ilerici hareketin Türkiye işçi sınıfı hareketiyle de bağları güçsüz. Türkiye ilerici hareketinin hastalıkları ise çok çabuk ve etkili biçimde yayılıyor.

Bütün bu olumsuzluklar da korkuyu hâlâ dağların ardında bekletiyor. Ama ne olursa olsun, Kıbrıslı Türkler arasında artık o eski dikensiz gül bahçesinin geri getirilmesinin pek kolay olmadığı açık.

Sendikal hareket:

ESKİMİŞ
KULLANANIN E

Sosyalist hareketi durdurmaya, engellemeye, sabote etmeye çalışan akımlar arasında, ideolojik öz açısından eski-yeni ayırımı yok. İşçi sınıfının politik hareketinin karşısına yüzyıl önce çıkarılan görüşlerle, bugün çıkarılanlar arasında özde bir farklılık yok. Farklılık, yalnızca biçimde. YÜRÜYÜŞ'ün daha önceki sayılarında belirtildiği gibi, yüzyıl önce Marks ve Engels'in karşısına peruk ve bastonları ile çıkıp, "bu koşullarda" işçi sınıfının bağımsız politik hareketine gerek olmadığını söyleyenler, yüzyıl sonra, işçi sınıfı sosyalistlerinin karşısına kravat, ceket ya da parka ile çıkıyorlar. Terminoloji olarak söyledikleri arasında fark olabilir. Ama öz, kesinlikle aynı. Tek kelime ile: "Bekleyin, sonra..."

Burjuva ideolojisi, biçim ve terminoloji olarak kendini yenileyebiliyor. Buna kuşku yok. Ama, burjuva ideolojisinin, kendisini öz olarak yenilemesine olanak bulunmadığını da belirtmek gerekiyor. Bu nedenle burjuvazi işçi sınıfı hareketinin karşısına eskimiş silahları cilalayarak çıkmaya çalışıyor. Evrensel ölçekte açığa çıkan, deşifre olan silahlar, tek tek ülkelerin pratiğinde yeniden üretilerek sosyalist hareketin karşısına çıkarılıyor.

Bu iş, belki de beceriyle ustalıkla yapılıyor. Ancak, biçimdeki hiçbir ustalığın ve becerinin özdeki eskimişliği örtbast edemeyeceğini de bilmek gerekiyor. Bu nedenle sosyalist hareket, bir yandan karşısına çıkan engelleri yenmede evrensel ve tarihsel birikime dayanırken, diğer yandan eskimiş silahların üzerine sürülmeye çalışılan "güncel" cilaları kazımaya çalışıyor.

MARKS, ENGELS VE GÜNÜMÜZ

İşçi sınıfının sendikal hareketi ile politik hareketi arasındaki ilişkiler, öteden beri tartışma gündeminde yer alan sorunlar arasında. Bugün, revizyonizmin ve oportünizmin önde gelen temsilcilerinin ideolojik çabalarının başında, en genel anlamda Lenin'i Marks ve Engels'den ayırma girişimleri geliyor. Hangi konularda? Hemen hemen her konuda. Bilimsel sosyalizmin tarihsel bütünlüğünü bozmaya çalışanlar, her konuda olduğu gibi, sendikal hareketle politik hareket arasındaki ilişkiler konusunda da Marks ve Engels'i Lenin in karşısına çıkarmaya çalışıyorlar.

Sendikal hareket ile politik hareket arasındaki ilişkiler sözkonusu olduğunda, en başta yapılan bir büyük çarpıtma var: İşçi sınıfının sendikal hareketinin giderek politik bir nitelik kazanması, bu hareketin kendi başına politik hareketin yerine geçebilme olasılığı olarak çarpıtılıyor. Bir başka deyişle, sendikal hareketin politik nitelik kazanması, "politik hareket haline gelmesi" biçiminde çarpıtılıyor. Anarkosendikalizmin temelinde bu var. Sendikaların politik işlevler kazanabileceğini söyleyen Marks ve Engels in karşısına, işçi sınıfının politik görevlerinin odağı olarak Parti zorunluluğunu vurgulayan Lenin'i dikme çabalarının altında da bu var.

Marks, 1871 Kasım'ında F. Bolte'a yazdığı mektupta, sendikal hareketin politik bir nitelik kazanması üzerinde duruyor. (Marks, Seçme Yazışmalar s: 328-329) Bu noktada açıklık için önce tarihsel, sonra da nesnel kimi özellikler üzerinde turma zorunluluğu ortaya çıkıyor.

Önce tarihsel durum. Marks ve Engels, burjuva devrimleri döneminde yaşadılar. Bir başka deyişle, Marks ve Engels'in döneminde henüz barutunu bütünüyle tüketmemiş burjuvaziye karşı, köylülük başta olmak üzere en geniş emekçi kitlelerle ittifak sorunu ve bu sorunun ortaya koyduğu ideolojik görevler yeterince ağırlaşmış değildi. Sosyalist harekette yandaş güçler çoğaldıkça, hareketin teorik görevlerinin arttığını ve karmaşıklaştığını unutmamak gerekiyor. Teorinin önemi ve teorik çözümleme zorunluluğu, mücadeledeki güçler arasındaki ilişkiler karmaşıklaştıkça artıyor. Teorinin önemini, tüm sınıfları kapsayan teorik çözümlemelerin taşıdığı ağırlığı vurgulamak için önce bu nesnel durumu belirtmek gerekiyor. Bu koşulların, Lenin döneminde ne ölçüde değiştiğini ayrıca belirtmeye gerek yok.

MARKS VE ENGELS, SENDİKAL HAREKETİ ABARTMADI

İkinci olarak, çok daha büyük bir önem taşıyan nesnel durum üzerinde durmak gerekiyor. Evet, Marks ve Engels'in dönemi, tarihsel olarak Lenin'in döneminden farklı idi. Ama bu farklılığa karşın, Marks ve Engels, hiçbir zaman, sendikal hareketi, ne kadar gelişkin olursa olsun, bizatihi politik hareketin kendisi olarak görmediler. Marks ve Engels'de, gelişkin bir sendikal hareketin, politik hareketi *yaratabileceği* görüşünü bulmak mümkün. Ama en gelişkin sendikal hareketin, politik hareket *olduğu* görüşünü bulmak kesinlikle mümkün değil. Marks'ın sendikal hareketin politik bir nitelik kazanması konusundaki görüşlerini istismar etmeye çalışanlara karşı, Lenin şunları söylüyor:

"Bazılarının sandığı gibi, Trade Unionculuk (sendikacılık M.Ç) politikayı tamamen reddetmez. Trade Unioncular her zaman bir miktar siyasi propaganda yapmışlar, siyasi nitelikte mücadele yürütmüşlerdir, ama sosyalist mücadeleye yanaşmadan" (Lenin, Ne Yapmalı, Sol Yayınları, s:41 dipnot)

Burada, en ilerici bir sendikanın politikasının bile, sosyalist mücadele olamayacağı açıkça ortaya çıkıyor. Peki, neden böyle? Sendikaların tabanlarının bileşimi bir yana. Bunun dışında çok açık bir cevap, çok açık bir neden daha var. Tabii bilimsel sosyalizmden haberi olanlar için. Bunu şöyle özetlemek mümkün. Sosyalist hareketin özelliği, politika ile bilimi birleştirebilmesi. Dar anlamda 'bilimsel politika' yapması değil. En eniş anlamda bilimi, politikaya yansıtabilmesi. Sosyalist harekette politikayı burjuva partilerinin taşra politikasından ayıran nokta burada. Sendikal hareketteki cambazları, sosyalist önderlerden ayıran nokta da burada. Bilim olmadan'politika' olur. Ama bilim olmadan bilimsel sosyalist politika olmaz. Sosyalist harekette teorinin ve teori taşıyıcısı aydınların rolü de burada ortaya çıkıyor.

Aydın düşmanlığı, bunun için bilimsel sosyalizm düşmanlığı anlamına geliyor. Teori düşmanlığı, bunun için ilkesiz ve bilimsiz sendika cambazlarının başlıca silahı oluyor. Tek kelime ile, sosyalist görünüp gerçek sosyalizmden kaçmak için.

Şimdi, bunun kanıtlarını ortaya koymak gerekiyor.

BİLİMSEL SOYUTLAMA OLMADAN, SOMUT POLİTİKA OLMAZ

İnsanların somut gerçekleri hergün, her an yaşamaları ile bunların temeline ve özüne inebilmeleri çok farklı olaylar. Somut gerçeklerin altındaki genel yasaları bulmadan, bilimsel politika olmaz. Bu nedenle, somut gerçekleri yaşayan işçiler, kendi başlarına bilimsel sosyalizme ulaşamıyorlar. Ve yine bu nedenle işçi sınıfı, bilimsel sosyalizmden ve politikadan koparmak isteyenler, sözde temsil ettikleri 'kitle"yi, aydınlardan koparmak, dolayısıyle teoriden ayırmak istiyorlar.Pratikte uvriyerizm (işçi dalkavukluğu) biçiminde ortaya çıkan akımın özünde bu var. Özde, bilimsel sosyalizm düşmanlığı var.

Uluslararası işçi sınıfı hareketinin önde gelen isimlerinden Fransız Marksisti Georges Cogniot şunları söylüyor:

"Marks, olguları ve somut durumları betimlemekle yetinseydi, örneğin kapitalistlerle işçiler arasında kabalıktan; doğru, görünüşte demokratik hatta dostça bir tutuma kadar gidebilen son derece çeşitli ilişkileri saptardı. Ama bu ilişkilerin özünü oluşturan şey, gene de değişmez. Bu, sömürüdür. Rejimin bu özünü ortaya koymak için, sıkı bir *teorik* tahlil, sistemin yasalarını ifade eden *soyut* kavramlar gerekiyordu. Hangi bilime bakılırsa bakılsın, yasa olarak, duygularla algılanmış tek bir yasa bulunmayacaktır. Yasaları saptamak için, gerçekliğin daha derin bir katmanını yansıtan bilimsel soyutlama kullanmak gerek" (Çağdaşımız Karl Marks, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, s: 109)

Cogniot, bunları bilimsel sosyalizmin ortaya çıkışı için söylüyor. Tarihsel maddeciliğin nüvelerine daha önce ulaşan işçi Joseph Dietzgen'in, teoriyi Marks ve Engels gibi bir bütünlüğe ve sisteme ulaştıramamasının nedeni de burada gizli.

Ancak Cogniot'un değerlendirmesi, eşit ölçüde, bilimsel sosyalist politika için, ideolojik ve teorik mücadele için de geçerli. Sosyalizmin temel teorik ilkelerinin çok önce açığa çıkarılmış olması, bir ülkede verilen mücadele açısından kendi başına yeterli değil. Bu ilkeleri o ülkenin pratiğinde yeniden üretmek ve izlenecek politikayı saptamak için, bilimsel soyutlama yine gerekli. Somut mücadelede soyut çözümleme olmadan bilimsel sosyalist politika olmaz. Bu yüzden teori ve aydınların işlevi, yalnızca bilimsel sosyalist teorinin doğuşuna ilişkin bir zorunluluk olarak ortaya çıkmadı. Teori ve aydınlar aynı zamanda, sosyalist mücadelenin verilmesinde de zorunlu ve önemli bir işleve sahip. Yine bu yüzden, anarkosendikalizm ve uvriyerizm ile bilimsel sosyalizm birbirinden ayrılıyor. En becerikli sendika cambazlarının ve politika kurtlarının aklı, o çerçeve içinde kaldıkça bir türlü bilimsel sosyalizmi kavrayamıyor.

SENDİKALİZM VE MİLLİYETÇİLİK

Bu genel anlamda, milliyetçilik ile ideolojik yetersizlik ve pragmatizm arasında kopmaz bağlar var. Kesinlikle belirtmek gerekiyor: Ulusal dargörüşlülüğün ve milliyetçiliğin beslenme kaynağı, her zaman teorik gerilik ve ideolojik yetersizlik oldu. Şu ya da bu nedenle teorik geriliğe, ideolojik yetersizliğe mahkum akımların, eninde sonunda milliyetçilik batağına saplanmaları hiç kimseyi şaşırtmamalı. Teorik gerilik ve ideolojik yetersizliği yapısal olarak bünyesinde barındıran sendikalizmin ve uvriyerizmin hem ilk hem de son duraklarından birinin de ulusal dar kafalılık ve milliyetçilik oluşu, bu açıdan doğal karşılanmalı.

Neden? Yalnızca iki almaşık olduğu için. Teorik çözümleme yeteneğinden yoksun bir hareket için uluslararası deneyim, ya üzerinde gevezelik ve şabloncuculuk yapılacak bir veri, ya da hiç mi hiç dikkate alınmayacak bir gerçek haline gelir. Türkiye, enternasyonalizm adınayapılan gevezelikler dönemini, şabloncuculuk dönemini kimilerinin sayesinde yaşadı. Şimdi bu dönem, yerini ikinci almaşığa,enternasyonalizmdişmanı dar kafalılığa ve milliyetçiliğe bırakmış görünüyor.

Ayrıntılara inebilmek için Lenin'in şu sözlerine dikkat etmek gerekiyor:

'Sosyal demokrat hareket (sosyalist anlaymız M.Ç.) özünde uluslararası bir harekettir. Bu sadece şovenizmle mücadele etmemiz gerektiği anlamına gelmez. Aynı zamanda genç bir ülkede yeni başlayan hareketin ancak öteki ülkelerin tecrübelerinden yararlanabildiği takdirde başarılı olabileceği anlamını da taşır. Bu tecrübelerden yararlanabilmek için bunları sadece bilmek, ya da en son kararları kopye edivermek yetmez. Gereken şey, bu tecrübeleri eleştirici bir gözle inceleyebilmek ve bunları bağımsız olarak deneyimden geçirebilmektir. Çağdaş işçi sınıfı hareketinin ne muazzam ölçüde büyüdüğünü, kollara ayrıldığını takdir eden kimse, bu görevi yerine getirebilmek için ne büyük teorik güçlere ve siyasi tecrübeye (aynı zamanda devrim tecrübesine de) muhtaç olduğunu anlayacaktır." (Lenin, Ne Yapmalı, s. 33)

Lenin'in değindiği anlamda enternasyonalizm, alıntıda da görüldüğü gibi, evrensel deney birikimine iman tazelemek anlamına gelmiyor. Evrensel birikimi "kopye etmek" anlamına gelmiyor. Bunların ciddi bir biçimde incelenip deneyimden geçirilmesi anlamına

Ş SİLAH,
LİNDE PATLAR

İşçi Dalkavukluğunun Temelinde, işçi sınıfını koyun sürüsü sanma eğilimi vardır.

geliyor. Bu nasıl sağlanacak?

Hiç kuşkusuz, Lenin'in de belirttiği gibi "siyasi tecrübe" ve *"teorik güç"* ile. Bu deneyim ve güç yoksa, geriye, iki çıkmaz yol kalıyor: Birincisi Enternasyonalizm gevezeliği. Böyle bir gevezeliğin ve kopyacılığın ömrü uzun değil. O zaman ikinci yol ortaya çıkıyor:Enternasyonal birikim ve deneyimlerin bütünü ile reddedilmesi ve sözde "gerçekçi" temellere oturan bir milliyetçilik. Sorun bu açıdan ele alındığında, bilimsel sosyalist teoriden uzak bir sendikal hareketin, kısa bir dönem içerisinde enternasyonalizm gevezeliğinden milliyetçiliğe savrulması, hiç kimseyi şaşırtmamalı.

TÜRKİYE: NEREDEN NEREYE

Günümüzün gelişmiş kapitalist ülkeleri ile kıyaslandığında, Türkiye'de sendikal hareketin ilginç bir özelliği var. Batı'da, uzlaşmacı ve işbirlikçi sendikal hareket, ilerici sendikal hareketi izledi. Uzlaşmacı sendikacılık, ilerici sendikal hareketin sapık bir yan ürünü olarak ortaya çıktı. Türkiye'de ise durum daha farklı. Türkiye'de sendikal hareket, iktidarın ve burjuvazinin güdümündeki örgütlenmeler biçiminde ortaya çıktı. 1950 öncesi sendikacılığın özü, bu. Türk-İş deneyiminin özü de bu.

Türkiye'de sendikal hareketin klasik diyebileceğimiz bir gelişim süreci yaşamaması, başka sorunları da birlikte getirdi. Batı'da uzun bir dönem içerisinde birbiri peşisıra ortaya çıkan ilerici sendikal hareket, sınıf uzlaşmacısı sendikacılık, anarkosendikalizm ve işçi dalkavukluğu Türkiye'de göreli olarak kısa bir zaman dilimine sıkıştı. Belki de bu sıkışma sonucunda, ilerici sendikal hareket, sosyalist hareketin bir yan ürünü olarak ortaya çıktı. Batı'daki deneyimin tersine.

Bu özelliğin ilginç sonuçları var. Sendikal hareket sözkonusu olduğunda, çeşitli sapmaların ve akımların kısa bir zaman dilimi içerisinde birbirini izlemesi, bir uçtan bir uca savrulmaların yaşanması, bu sonuçlardan birini oluşturuyor. 1971 öncesinde sosyalist hareketle özdeş görünmeye özellikle dikkat eden sendikacıların, 8-10 yıl içinde önce "tarafsız" kılıklara bürünüp, sonra sosyalist örgüte karşı açıktan sabotaj girişimlerine başvurmaları, Türkiye'ye özgü bir olay değil. Batı'da yok, ama tarihin yine benzer bir biçiminde sıkıştığı Rusya'da var. Lenin, bunu şöyle özetliyor:

"Bir zamanlar, günümüzün likidatörleri, sendikaların Parti sendikaları olmalarını ve Parti'de resmen temsil edilmelerini talep ederlerdi. Bir zamanlar Narodnikler, Demiryolu İşçileri Sendikası'nı programlarına resmen sadakat yemini etmeye zorlarlardı. Günümüzde ise her ikisi tam zıt uca savrulmuş, tarafsızlığı savunuyor. Onları buna zorlayan, politik konumlarının zayıflığıdır." (Collected Works, Cilt: 20, s. 141)

DİSK yöneticilerinin önemli bir kesiminin 10 yıl önceki ve bugünkü konumları "politik zayıflığın" insanları nereye savurabileceğini açıkça gösteriyor. Türkiye'de burjuvazinin sendikalar üzerindeki sıkı denetiminden söz ettik.Bu denetim, burjuvazi için "iyi" malzemeler, "güvenilir" insanlar sağlıyor. Buna, politik konum da eklendiğinde, "büyük" sendika liderlerinin kısa sürede savrulduklarınoktaları anlamak daha da kolaylaşıyor. 10 yıl önce 53. madde ile sosyalist örgütte "temsil edilen" bir çizginin daha sonra "tarafsızlığı", ondan sonra da işçi sınıfının politik hareketine karşı açıktan sabotaj girişimlerini savunması, bu nedenle kimseyi şaşırtmıyor.

SABOTAJA ÇANAK TUTANLAR

Türkiye'de burjuvazinin genel olarak sendikal hareket üzerinde kurduğu doğrudan ya da dolaylı denetim mekanizması bir yana. Tüm olup bitenleri buna bağlamak, hiç de gerçekçi değil. Bunun yanında tutum ve "eylem"leri ile burjuvazinin oyununa çanak tutanları, burjuvaziye son kozunu oynayacak koşulları hazırlayanları da dikkate almak gerekiyor.

Türkiye'de ilerici sendikal hareketteki "tarafsızlık" dönemi, en açık, en kaba bir anarkosendikalizmle içiçe geçti. Anarkosendikalizmin tüm evrensel özellikleri, bu dönemde birer birer sergilendi. İlericilik, hatta sosyalizm adına. İlericilik ve sosyalizm adına yapılan anarkosendikalizm, öncü olarak sivrilen işçi liderlerinin ya yozlaşmalarına, ya da sendikal hareketin dışına atılmalarına yol açtı. Sosyalizm adına yozlaştırılanlarla, yine sosyalizm adına sendikal hareketin dışına atılanlar nesnel olarak işçi *kitlesinden* koparılmış oldular. Birinci kesimdekiler "öncülük" ve "sosyalizm" adına ideolojik ve pratik olarak işçi kitlesinden koptular. İkinci kesimdekiler ise, fiziki anlamda. İşlerinden ve sendikalardaki görevlerinden olarak.

Anarkosendikalizmin en büyük tahribatı da burada. En açık biçimde şöyle özetlenebilir.

"Anarkosendikalizm, işçi sınıfı hareketinin gelişmesini, bağımsız bir sınıf olarak işçi sınıfının tümünü ilgilendiren bütün sorunları bir kenara iter. Teorinin yerini laf kalabalığı, devrimci lafazanlık alır... Anarkosendikalizmin ortaya çıktığı dönem, devrimci eylemde bulunma ayrıcalığını, işçi sınıfının sadece en bilinçli kesimine layık gören 'eylemli azınlıklar' teorisinin boy gösterdiği dönemdir. İşçi sınıfının 'bilinçsiz' denen büyük kitlelerine karşı takınılan bu hor görme tutumu, kaçınılmaz olarak en ileri işçilerin tecrit olmalarına yol açmış ve kendileriyle birlikte kitleleri de sürüklemelerine engel olmuştur.' (CGT Eski genel sekreteri Benoit Fronchon un 35. Kongre'deki konuşması, Mayıs 1965)

Türkiye'de "DİSK imajı' altında sorumsuzca yapılan operasyon da bundan başka birşey değil. Zıt görünen uçların ortaklığı burada da ortaya çıkıyor. Bir yanda bayağı bir işçi dalkavukluğu, öte yanda işçi kitlesini koyun sürüsü gibi gören "elitist" bir yaklaşım.

Türkiye'de sendikal hareket, ilericilik adına, sosyalizm adına böyle yozlaştırıldı. Kimi sorumsuz havarilerin de katkıları ile. Tümünün katkısı ile, üç-dört yıl içinde böyle bir miras yaratıldı.

Bu mirastan kim, nasıl yararlanacak?

BURJUVAZİ PUSUDA BEKLİYOR

Burjuvazinin iştahını kabartan bir miras.

Türkiye'de, genel hareket içinde ve aydın kesiminde populizm, uvriyerizme böyle dönüştü. Sorumsuz grupların, son üç dört yıllık "çalışma' ları ile dönüştü. Anarkosendikalizmin geldiği bu noktadan sonra gündemde ne var?

Türkiye'de siyasal hareketin görevleri, sendikal hareketin hedef ve perspektiflerine indirgendi. Sorumsuz grupların üç dört yıllık 'çalışma' ları ile sosyalist hareketin hedefleri daraltılarak, sendikalar düzeyine indirildi. Türkiye'de sosyalist hareketin hedefleri daraltılarak, sendikalar düzeyine indirildi. Türkiye'de sosyalist hareketin ajitasyon, propaganda ve teorik çözümleme alanındakisayısız görevleribir yana bırakılarak, üç beş konu gevezelik vesilesi haline getirildi. Anarkosendikalizmin geldiği bu noktadan sonra gündemde ne var?

Kısacası, burjuvazinin ajanları ve sorumsuz gruplar işçi dalkavukluğunu yayarak, önder işçileri kitlelerinden soyutlayarak, sosyalist hareketi sendikal harekete, somut politik çalışmayı da sendikal çalışmaya indirgeyerek ilerici sendikal hareketi, burjuvazinin kurduğu tuzağın önüne getirdiler. Pusuda bekleyen burjuvazinin de katkıları ile.

Şimdi burjuvazi kendisine ' sunulan ' bu ikramdan yararlanma yollarını arıyor. Çoktan tükenmiş, dürülmüş defterlerini 1971 öncesinde bırakmış kimi aydınları bilmemne partisinin "sol kanadını" garnitür olarak kullanma yollarını arıyor. Usta olduğu "zamanlama"yı unutmadan.

"Zaman" ne zaman gelecek? Bunu belirleyecek olan, yalnızca burjuvazinin tercihleri değil. Yıllardır her tür sabotaja göğüs geren sosyalist hareket, bu beylik ama etkili tahrip kalıbına karşı da tedbirlerini alıyor. Böyle girişimler, Türkiye'de işçi sınıfının politik hareketi için yeni değil.

Eskimiş silahlar, kimi zaman kullananın elinde patlar.

M.Ç.

Dördüncü Beş Yıllık Plan Stratejisi hazırlandı. Strateji hazır. Yalnız, henüz Yüksek Planlama Kurulu ile Bakanlar Kurulu'nda ele alınmış değil. Bu durum, Strateji üzerinde tartışmaların başlayamıyacağı anlamına gelmiyor. Basında duyurulduğu kadarıyla tartışılması başlatıldı.Başlatılması gerekiyor. Ama asla tartışmaların sözü edilen kurullardake görüşmeleri etkileyeceğini umarak değil. Bu kurullardaki görüşmeler, kaçınılmaz olarak dışardan etkilenecektir. Basındaki tartışmalardan da. Strateji'nin tartışılmasının ortaya çıkaracağı başka sonuçlar var. İlk akla geleni, bugüne kadar bu gibi tartışmalarakarşı tarafsız kalmış ve işçi ve emekçi kitlelerin ilgisizliklerinin kırılması.

Plan, Stratejisi ya da benzerleri sınıf mücadelesi alanı dışında düşünülemez. Son onbeş yıllık uygulamalar bunu açık olarak ortaya koyuyor. 1963-1977 döneminde planlanan yatırımların gerçekleştirilen miktarının dörtte üçü özel sektör tarafından gerçekleştirildi. En azından bu olgu üzerinde durmak gerekiyor. Planlı dönem, özel sektör için bir hayli özendirici olmuş. Dahabaşkaları da var. Geçmiş uygulamayı değil, Stratejiyi gözden geçirmek gerekiyor. Strateji, Türkiye'nin 1979-1983 döneminde gerçekleşmesi beklenen gelişme doğrultularına ışık tutan bir belge niteliğinde.

MÜMKÜN OLMAYANI YAPMAYA ÇALIŞMAK

Dördüncü Plan Stratejisi'nin iki özelliği var. İlki, kapitalizmin gelişme sürecine ayak bağı olan, bu sürecin hızını kesen darboğazların giderilmesini, ortadan kaldırılmasını amaçlaması. İddialı bir özellik. İkincisi daha da iddialı. Gelişen kapitalizmin doğal sonucu olan olumsuzlukların "önlenmesine" çalışmak. Bu iki özellik de kendi içlerinde, kendi başlarına olanaksız amaçlardan kaynaklanıyor. Yalnız, kendi başlarına, tek tek gerçekleştirilebilleceklerini varsaymak bile sorunu çözmüyor. Çünkü, iki özellik, bir noktada, birbiriyle kaçınılmaz olarak çelişecek, çelişiyor.

Çelişki, sadece Strateji'nin değil. Çelişki, sosyal demokrasinin çelişkisinden kaynaklanıyor. Yukarıda sözü edilen on beş yıllık deneyim gözönüne getirildiği zaman, sosyal demokrasinin üstesinden gelemeyeceği işlevler üstlendiği görülüyor. Darboğazlar kaldırılacak, bu yapılırken, doğrudan bunun bir sonucu olacak olan olumsuzluklar da önlenecek. Darboğazlar, Türkiye kapitalizmine ait. Olumsuzluklar, kendilerini doğrudan işçi ve emekçi kitlelerin omuzlarında hissettiriyorlar. Ya biri, ya öteki. İkisini birden amaçlamak ise oldukça iddialı.

BAZI SOMUT AMAÇLAR

En temel "umut"lardan başlayalım. Tarımdan sanayie kaynak aktarılmasının mekanizmalarının etkin bir işlerliğe kavuşturulması, buna bağlı olarak da özellikle temel gıda maddelerinin fiyat artışlarının sınırlanması öngörülmektedir. Böylece, bir yandan sanayiin kullandığı tarımsal maddelerin fiyatlarında artış olmaması sağlanacak, öte yandan da ücret artışlarını kamçılayan fiyatlar genel düzeyi denetlenerek ücretler dizginlenecektir. Sanayiin, kapitalizmin gelişmesi ücretlerin baskı altında tutulması ile gerçekleştirileceği öngörülüyor. Sanayie kanak aktarımı, bir darboğazın "çözümüne" yönelik bir girişim. Ücretlerin baskı altında tutulması ise olumsuzlukları ortadan kaldıran bir gelişme değil. Olumsuzlukları artırıcı bir gelişme.

Strateji'de tarımdan sanayie kaynak aktarımının etkinleştirilmesinin yanı sıra aktarılacak kaynağın da büyütülmesi gerektiği belirtilmektedir. Bunun çözümü ise toprak reformuna eşlik edecek güçlü bir kooperatifleşmede görülmektedir.

DAHA İYİSİ OLAMAZ MI?

Yukarıda sıralananlar, Strateji'de görülen çelişkilerden sadece birkaçı. İlk

Yüzyıllık boş çaba:

"KAPİTALİZMİ DÜZELTMEK"

göze çarpanları. Okudukça yenileriyle karşılaşılıyor. Karşılaşılmayan başlıca unsur, "Nasıl?" sorusunun yanıtı. Bu sorunun yanıtını böyle bir Strateji'de aramak biraz da haksızlık. Ne de olsa hâlâ, "vatansever" birkaç kişiye dayanmak gerekiyor...

Mevcut ilişkiler ağı içinden çıkılmadan hiçbir anlamlı plan uygulaması beklememek gerekir diye bir sonuca varmak gerekmiyor. Tam tersine, mevcut ilişkiler ağı içinden çıkılması yolunda plan uygulamaları da araçlardan biri olarak kullanılabilir. Ölçüt, sosyalizmi hedeflemektir. Dolayısıyla, "Nasıl?" sorusunun yanıtını da verebilecek olan yine sosyalistlerdir. İşçi sınıfının partisidir.

Bu ikisinin birlikte ele alınması doğru bir ilkeden kaynaklanıyor. Toprak reformunun doğal sonucu olarak küçülecek olan işletme büyüklüklerinin ekonomik boyuta ulaşması kooperatif uygulamasından geçer. Yalnız, her ikisinin de burjuvazinin belirli bir kesiminde belirli "olumsuzluklar" yaratacağı gözardı ediliyor. Tarımsal üretimde verimliliğin arttırılması aşılması gereken bir darboğaz. Bu konuda öngörülen gelişme de sağlıklı. Fakat bu yetmiyor. Sözü edilen "olumsuzluğu" gidermek için başka önlemleri açık olarak ortaya koymak gerekiyor. Açık ve net olarak kooperatifleşmenin nasıl bir mülkiyet yapısı üzerine oturtulacağı konusunda açıklık ve netlik olmadan, umulan sonucu beklemek kendi kendini avutmaktan öteye gidemez. Strateji'de ise böyle bir açıklık yok.

Benzer uyumsuzluklar imalat sanayii için de söz konusu. Bir yandan sermaye birikimini, büyük ölçekli yatırımları hızlandırmak amaçlanmaktadır. Öte yandan da, halk sektörünü hatırlatan çok ortaklı halk girişimlerinin özendirilmesi, banka kaynaklarından daha geniş kitlelerin yararlandırılması, hatta banka sistemi ve sermayesi üzerinde kamu denetiminin artırılması öngörülmektedir. Strateji, birçok yönleri ile ne tarafa baktığı belli olmayan bir görünüm vermektedir.

Bu belirsizlik, kendiliğinden, bir belirliliği de birlikte getirmektedir. Belirli amaçlar hedefleyip, bu yönde somut önlemler geliştirmemek, bugüne kadar görülen planlama uygulamasından ayrılmamak demektir.

YÜRÜYÜŞ okurlarından

Bulunduğum mahallede, liseye giden birkaç maocu genç bulunuyor. Bugüne kadar aramızda herhangi bir olay cereyan etmedi. Gerçi fikirlerimden dolayı bana "revizyonist" vb. gibi sıfatlar yakıştırdıkları oluyor. Ama belki de yaşımın daha ileri oluşundan, üzerime pek fazla varamıyorlar.

Bu çocukların bir özelliğine dikkat ettim. Tartışıyoruz;cevap veremeyince "yarın bu konuda sana belgeleri getireceğiz, o zaman göreceksiniz" diye çıkıp gidiyorlar. Son olarak yine bir tartışma sonucunda kızıp gittiler, bir iki gün sonra ellerinde bazı gazetelerle geldiler.

Söyledikleri şuydu: İskenderun Demir Çelik Fabrikasının maliyeti, Karabük'tekinden daha yüksek imiş. Bu da Sovyetlerin nasıl "revizyonist ve sömürücü" olduklarını gösteriyormuş. Daha ne söyleyebilirlermiş...

Çocukların kendilerini ve ailelerini tanıdığım için pek kızamıyorum da. 16-17 yaşlarında, aslında iyiniyetli insanlar. Ama yıllar önce kurulan bir fabrika ile İskenderun Demir Çelik'i maliyet açısından karşılaştırıp çok devrimci sonuçlara varacak kadar da bilgisiz ve cahiller. Bunu bir örnek olarak verdim. Daha neler neler var. Mesela benzin kuyruklarından arabaların çalışmadığı,petrol kıtlığının had safhaya ulaştığı günlerde, Sovyetler Birliği'nden petrol alacağımızı duymuşlar. Hemen başladılar: Olamaz olsun Sovyetlerin petrolü. Bizim petrolümüz bize yeter... ve daha neler neler. Ayrıca bunlara göre, dünya kupasında Macaristan ve Polonya'nın elenmeleri de sosyalist ülkelerde iflasın hangi duruma geldiğini gösteriyormuş. Herhalde, şampiyon oldu diye, Arjantin'deki rejimi baştacı edecekler. Böyle yaparlarsa hiç şaşmam.

Maoculuğun teorik görüşlerini tenkit etmek, Çin'in dış politikasını eleştirmek elbette ki zorunlu. Dergi olarak bunu siz de yapıyorsunuz. Ben TİP'in yayınlarından Yurt ve Dünya'yı da izliyorum, okuyorum. Teorik gerekçeleri bu dergideki yayınlardan bulabiliyorum.

Demek istediğim, Maoculuğa karşı mücadele de, derginizin daha ufak tefek sayıları, ama böyle zavallı gençlerin gözlerinin açılmasında büyük önemi olan gerçeklere yer verilmesidir. Bunlarla tartışırken, böyle bilgilerin de gerçekten büyük faydası oluyor. Yürüyüş'ün bu konuya da eğileceğini sanıyorum.

Başarı dileklerimle
Atıf Çırak/İstanbul

● Sibel GÜNSEVİNÇ

DEMOKRASİ: NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Sosyalist harekette, kavramları açık ve net bir biçimde kavrayabilmek, doğru çözümlemelere ve sonuçlara ulaşabilmenin başlıca koşullarından biridir. Kavramlar üzerinde açık ve net olmayanların, tutarlı ve bilimsel sonuçlara ulaşmaları da olanaksızdır.

Türkiye'de özellikle demokrasi, burjuva demokrasisi, burjuva devrimleri gibi kavramlar söz konusu olduğunda, açıklığa daha büyük gerek duyulmaktadır. Gerek burjuvazinin, gerekse sapık akımların en çok çarpıttıkları kavramların başında gelen "demokrasi" kavramı üzerinde önemle durma zorunluluğu buradan doğmaktadır.

Bilimsel sosyalizmde, kavramların iki düzeyde ele alınmaları gerekir. Önce, her kavram, belirli bir zaman boyutuna sahiptir. Bilimsel sosyalizmin kavramları, statik (durağan) kalıplar değildir. Tarihsel gelişimle birlikte gelişip zenginleşirler. İkinci olarak, kavramların içeriğinin aynı zaman dilimi içerisinde, somut koşullara göre gösterdiği çeşitliliği de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

En çok çarpıtılan, sahip olduğu boyutlardan en çok soyutlanan kavramlardan biri olarak, bu yazıda genel hatları ile demokrasi kavramını ele alacağız.

İKİ BOYUT

Demokrasi kavramı, burjuvazinin yükselişi ile birlikte yaygınlaştı. Burjuvazi, egemenliğini perçinlemek üzere sınıf savaşı verdiği dönemlerde, demokrasi kavramına baş vurmuştur. Sonra, burjuvazi, iktidarını sağlama bağladı. Bunu başardıktan sonra, kendi demokrasi anlayışını bile hayata geçirmedi. Özetle, anti demokratik baskılar ve uygulamalar, burjuvazinin kendi demokrasisini yadsıması ile başlamıştır. Buna karşılık demokrasiye, burjuvazinin sınıf düşmanı olan işçi sınıfı baştan itibaren sahip çıkmıştır.

Dolayısıyla, anti demokratik eğilimler ve baskılar, faşizmin tarih sahnesine çıkışı ile başlamıyor. . Bu baskıların, anti demokratik eğilimlerin, burjuvazinin iktidara gelişine dek uzanan bir geçmişi vardır. Değerlendirilmesi gereken zaman boyutu da budur.

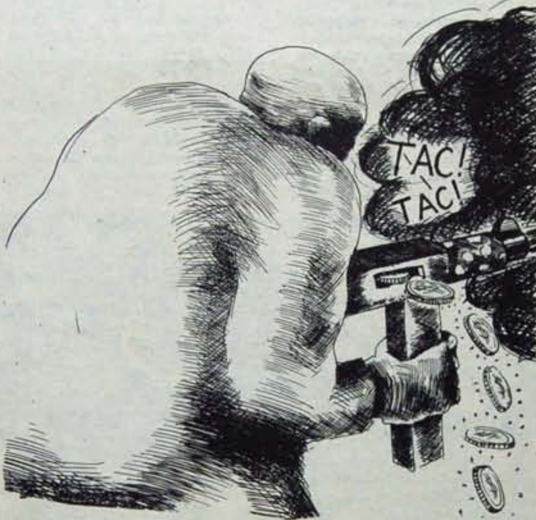
Kavramın açılmasını gerektiren ikinci nokta, bir ve aynı zaman dilimi içerisindeki çeşitlilikle ilgilidir. Belirli bir zaman kesiti veri alındığında, söz konusu eğilimlerin ve baskıların tek tek anti demokratik yasalardan açık faşist rejimlere dek uzanan bir çeşitliliği bulunmaktadır. Daha da somutu, örneğin günümüzde, bir İngiltere, bir Fransa ; bir de Şili var, İran örnekleri vardır. Bunların tümünde, anti demokratik uygulamalar değişik ölçülerde geçerlidir.

VERİLEN DEĞİL KAZANILAN HAKLAR

Kavramların, sınıfsal özlerinden bağımsız olarak ele alınmaları diğer bir büyük tehlikedir. Genel olarak geçerli olan bu tehlike, demokrasi konusunda özel olarak büyümektedir. Belki de sınıfsal özünden en çok soyutlanan kavramlardan biridir demokrasi. Bu soyutlamanın getirdiği yanılgılar ve onların getirdiği düş kırıklıkları, tarihe her dönem damgasını vurmuştur.

Demokrasinin ve dolayısıyla anti demokratik girişimlerin sınıfsal özünden soyutlanmasına ilişkin bir başka nokta daha vardır. Bu da demokrasi düşmanı, demokrasiyi kısıcı ve güdükleştirici eğilimlerin tekelleşme ile ortaya çıktığının sanılmasıdır. Kimilerince kapitalist gelişimin tekelleşme öncesi dönemi "demokratik" bulunmaktadır.

Gerçekten de, demokrasi düşmanlığının tekelci kapitalizmle birlikte ulaştığı yeni boyutları, niteliksel değişimi yadsımak olanaksızdır. Ancak bu, hiç bir

şekilde demokrasinin inkârının tekelci kapitalizm ile birlikte başladığı anlamına da gelmemektedir.

Yukarıda sözü edilen ilkesel yanılgı günümüzde çeşitli biçimlerde kendini gösteren hatalı görüşlere de yol açmaktadır. Tekelleşme öncesi burjuva toplumlarını "demokratik" saymak, ortaya çıkışıyla birlikte işçi sınıfının bu demokrasiyi veri aldığını sanmak demektir. Bir başka deyişle, genel oy hakkını, grev hakkını ve başka hakları, topluma burjuvazinin bizzat sağladığını sanmak demektir.

Demokrasiyi genişletme görevinin "işçi sınıfına düşmediği" biçiminde beliren görüş de, kaynağını buradan almaktadır. Günümüzde kimileri tarafından ileri sürülen bu görüşlerin diğer bir kaynağı da, tekelci kapitalizmle birlikte demokrasi mücadelesinin "artık" bütünüyle geçerliliğini yitirdiğini, "artık" demokratik değil, tek başına ve yalnızca "anti kapitalist mücadele"nin söz konusu olduğunu savunan Troçkist anlayıştır.

Böylelerine göre, burjuva toplumlarında statik, hiç değişmeyen bir burjuva demokrasisi vardır. Bu, bir kategori olarak ortada durmaktadır. Bunun karşısında ise başka bir kategori olarak proleter demokrasi vardır. İkinci kategoriye ulaşmak ancak devrimle mümkündür. Arada hiç bir ilerleme, gelişme söz konusu değildir. Böylece, "işçi sınıfı demokrasinin sınırlarını genişletmek için değil, devrim için uğraşır" türünden sözde keskin ama eylemde pasifist bir görüş ortaya çıkmaktadır.

Böyle bir anlayışın, açıktır ki süreç kavramı ile hiç bir ilişkisi yoktur. Yani diyalektik yaklaşımdan çok uzaktır. Sosyalizm için mücadele ile demokrasi için mücadeleyi, bunların ayrılığı ve birliği çerçevesinde göremeyen bir anlayıştır bu.

Lenin, "Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Demokrasisi Üzerine Tezler"de bu görüşe karşı çıkmaktadır. Lenin "demokrasinin gelişmesi" olgusu üzerinde ısrarlı bir biçimde durmaktadır. Buradan hareketle, demokrasi mücadelesi ile sosyalist mücadele arasındaki birliği özetle şöyle vurgulamaktadır: Demokrasinin gelişmesi, sınıf mücadelesinin duraksayıp küllenmesini gerektiren bir olgu değildir. Tersine, burjuva demokrasisi geliştikçe, sınıf mücadelesi daha kızgın, daha açık bir nitelik kazanmaktadır. İşçi sınıfının dışında kalan emekçi yığınlar için, sosyalizmin hedefleri daha açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte Lenin, demokrasi mücadelesinin zorunluluğunu vurguladığı kadar, bu mücadelenin mutlaka ve mutlaka işçi sınıfının politik örgütlenmesine tabi kılınması zorunluluğunu da vurgulamıştır: "Başlıca ve temel görevimiz, işçi sınıfının politik gelişmesini ve politik örgütlenmesini hızlandırmaktır. Bu görevi geri plana itmek isteyenler, bütün özel görevleri ve mücadele yöntemlerini bu asıl göreve tabi kılmayı reddedenler, yanlış bir yol izlemektedirler ve harekete ciddi zararlar vermektedirler." (Lenin, Toplu Eserler, İngilizce, cilt:4 s.369)

YÜZEYDE TANIMLAR

Kitaplarda, sözlüklerde demokrasi belirli bir biçimde tanımlanır. Örneğin halkın kendi yöneticilerini seçmesi, bu anlamda "azınlığın çoğunluğa uyması" gibi.

Derinlemesine bir yaklaşım, bunların "tanım" olmadığını göstermektedir. Çünkü sözü edilenler, belirli bir kurumu irdelemekten çok, onun pratikteki işleyişini anlatmaktadır. Seçimler, azınlığın çoğunluğa uyması vb. demokrasinin pratikteki işleyişine ilişkin konulardır.

O halde tanımı başka yerlerde aramak gerekmektedir. Örneğin, toplum düzenlerinin genel yapısında. Her toplum düzeninde, belirli bir sınıf iktidarda bulunur. İktidarı elinde bulunduran sınıfın, bu iktidarı başka sınıf ve tabakalarla paylaşabildiği durumlar da olur. Ancak burası, işin özünü etkilemez. Çünkü, iktidar paylaşımına rağmen, düşmanına karşı, belirli bir sınıf bu iktidara belirleyici damgasını vurabilmektedir.

Burada üzerinde durulması gerekli bir başka kavram daha ortaya çıkmaktadır. Diktatörlük. Diktatörlüğü de sözlük anlammda, kendine yüklenen olumsuz çağrışımlardan arındırarak ele almak gerekiyor. Şu anlamda: Diktatörlük, belirli bir sınıfın iktidarı demektir. İktidardaki sınıf, bu iktidarı çeşitli biçimlerde kullanır. İktidarın bizzat kendisi, diktatörlük anlamını taşımaktadır. Çünkü sınıflı toplumların sınıf iktidarlarında, belirli sınıfların diğerlerine karşı diktatörlüğü söz konusudur. Bu diktatörlüğün kullanılma biçimleri değişik olabilir. Demokrasi de, bu anlamda, iktidardaki sınıfın iktidarını kullanma ve sürdürme biçimlerinden biridir. Yani, diktatörlüğün uygulanma biçimlerinden biridir.

Belirli koşullarda, iktidardaki sınıf, elindeki olanakları, seçimler sonucunda iktidarını sürdürebilecek bir biçimde kullanabiliyor. Seçimler sonucunda farklı partiler iktidara gelebiliyor. Ama iktidardaki sınıf değişmiyor. Böyle koşullarda, demokrasi, sınıf iktidarının kullanılış biçimlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır.

Ancak seçimlerin yapılması, demokrasi için gerekli kıstaslardan yalnızca birisidir. Burjuva diktatörlüğü, burjuva demokrasisi yöntemi ile sürdürülüyorsa, seçimler dışı kıstaslara da bakma zorunluluğu vardır. Yine bu kıstaslar aracılığı ile burjuva demokrasisinden hangi ölçülerde sapıldığını gözlemek de mümkündür.

Bu kıstasların neler olduğunu, bilimsel sosyalizmin demokrasi tanımı ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede, demokrasiyi belirli bir diktatörlüğün kullanılma biçimi olarak ilk planda tanımladıktan sonra sıra şuna geliyor: En genel anlamda burjuva demokrasisinin özelliği, burjuva demokrasisi koşullarında iktidardaki sınıfa karşı olan sınıf ve tabakaların, bağımsız bir politik güç haline gelebilmelerinin mümkün oluşudur. Demokrasi kavramına yaklaşımda bu noktaya dikkat etmek gerekmektedir.

KAVRAMLARDA NET OLUNCA

Türkiye'de "devrim stratejisi" adına ortaya sürülen saçmalıkların, yanlış görüş ve değerlendirmelerin arkasında, temel kavramlar üzerinde net ve açık olmanın payı büyüktür. Bugün, sosyalist mücadelenin tüm kaçkınları, en küçük bir güçlükle karşılaştıklarında direnç ve nefesleri tükenenler, "Saf burjuva demokrasisi" bayallerini kuranlardır. Bunlara göre, burjuva demokrasisi, en küçük bir baskının olmadığı, burjuva iktidarlarının neredeyse sosyalist örgütlenme ve mücadeleyi "teşvik ettikleri" bir demokrasidir!

Onlara hatırlatmak gerekir ki, dünyanın hiçbir kapitalist ülkesinde böyle bir demokrasi yoktur. Tarihte hiçbir dönem de olmamıştır. Bunu hem iyiniyetle kavramları yanlış değerlendirenlere, hem de yılgınlık ve tembelliklerinin mazereti olarak ayıu kavramları çarpıtmaya yelteneniere yeniden hatırlatmak gerekiyor.

AVRUPA'DA FAŞİZM "HORTLATILMAK" İSTENİYOR

Batı Avrupa ülkelerinde son yıllarda emperyalist ülkelerin başta CIA olmak üzere gizli servislerinin de desteğiyle, yeni Nazi ya da yeni-faşist örgütler etkinliklerini artırma çabasındalar. İçinde bulundukları ekonomik, sosyal ve siyasal bunalımlara çözüm bulmakta aciz kalan büyük sermaye iktidarları, emekçi halkın yaşam koşullarının her geçen gün kötüleşmesi sonucu, halkın tepkilerini başka yönlere kanalize etmek, direniş hareketlerini saptırabilmek için, yeni-faşist hareketlerin örgütlenme ve eylemde bulunmalarına göz yumuyorlar. Hatta bu hareketlerin yaygınlaşmasını teşvik edici tutumlar takınıyorlar.

Son olarak, geçen hafta, 27 Haziran Salı günü Paris'te, İspanyol, İtalyan ve Fransız faşistlerinin ortaklaşa düzenledikleri gösteri bu gelişimin yeni bir örneğini oluşturdu. İtalyan "Sosyal Hareketi"(MSI), İspanyol Fuerta Nueva ve Fransız PFN adlı faşist partileri, Paris'te Mutualite salonunda "Euro-sağ" ya da daha doğru deyişle "Euro-Faşizm" hareketinin "temelini" atmak için bir toplantı düzenlediler. Amaçlarının ise, burjuvazinin keşfettiği bir "Euro-komünizme" karşı tepki olduğunu açıkladılar(!)

En başta Fransız Komünist Partisi olmak üzere, ilerici, demokratik parti ve diğer kuruluşlar, hükümetten "insanlık düşmanı" olarak belgelenen faşizmin hortlatılmasına yol açacak böyle bir toplantıya izin verilmemesini istediler. Emekçilerin hakları sözkonusu olduğunda, örgütlenme ve söz özgürlüğünü kolayca unutabilen, toplantı yasak'lamada "gerekçe" bulmaktaki "maharetiyle" tanınan Giscard Hükümeti "toplantı özgürlüğüne saygı" gerekçesiyle, insanlık düşmanı faşizmin açık toplantı yapmasına izin verdi. İzin vermekten de öte, toplantının "güvenlik kuvvetlerinin güvencesi altında olduğunu" ilan ederek faşistlere, tüm azgınlıklarını ortaya dökmeleri için cesaret verdi.

Gerek faşistlerin insanlığa meydan okuyan bu tavrı, gerekse büyük sermayenin hükümetinin faşistlerden yana saf tutarak gönlünde yatanları açığa vurması ülkede tüm demokratik güçlerin, işçi ve emekçi yığınlarının nefretini kazandı ve protesto edildi.

Faşistlerin toplantısının olduğu gün, FKP ve CGT, diğer sol parti, hareket ve kuruluşlarla birlikte yirmibin kişiden fazla katılımın olduğu bir protesto yürüyüşü düzenlediler. İşçi ve emekçilerin faşizme geçit vermemede kararlı olduklarını gösterdiler. Yürüyüşçüler arasında, Hitler Faşizmine karşı mücadele eden "Eski Muparipler" örgütleri özellikle dikkati çekiyordu. Hükümet ise faşistlerin toplantısını binlerce polis ve zırhlı araçla "koruyarak" görevini yerine getirdi. Faşistlerin güvenliğini sağlıyacağız diyerek Paris'te sıkı bir arama, hüviyet kontrolü operasyonu ile işçi ve emekçi kitleleri yıldırmayı amaçlayan baskı yöntemlerini sergiledi. Ama Paris emekçileri yürüyüşten sonra da Paris'in çeşitli meydanlarında toplanarak, hükümeti ve faşistleri protesto ederek, faşizme geçit vermeyeceklerini kanıtladılar.

VİETNAM HALKINI KİMSE KARALAYAMAZ

Geçtiğimiz hafta içerisinde, bütün kapitalist dünyada haber ajansları, Vietnam askeri kuvvetlerinin 70 bin kişilik bir orduyla Kamboçya sınırını aşarak 60 km.lik bir alanı işgal ettiği haberini geçiyordu. Ertesi gün ise haber, Vietnam'ın Kamboçya'yı işgal ettiği biçiminde gazetelerde, radyo ve televizyonlarda yer alıyordu. Haber ajanslarının, Vietnam'ı bütün dünya halklarına saldırgan olarak tanıtan haberlerinin kaynağı ise Amerika'nın Sesi radyosu idi.

Haberlerin gerçek olmadığı kısa zamanda anlaşıldı. Bizzat Amerikan resmi makamları, Amerika'nın Sesi Radyosu'nun haberinin gerçek olmadığını açıklamak zorunda kaldılar. Ancak bu olay, emperyalistleri ülkelerinden kovduktan sonra, sosyalizm kuruculuğunda ileri adımlar için büyük bir mücadeleye giren Vietnam halkını ve Vietnam halkında simgelenen sosyalizmi her fırsatta karalamak isteyen burjuva propagandasının bir kez daha açığa vurulmasına yaradı.

Öte taraftan, Vietnam'ın sınır anlaşmazlıklarının müzakerelerle, barışçı yoldan çözmek isteyen önerilerine yanaşmayan Kamboçya'nın sürekli olarak sınır bölgesinde olay çıkararak, burjuvazinin Vietnam halkının kişiliğinde sosyalizmi karalamak için malzeme hazırlaması da dikkati çekmektedir. Nitekim, sınır bölgesinde Kamboç askeri güçlerinin çıkarttıkları olaylar yanında, Kamboçya yöneticileri de ısrarlı bir biçimde Vietnam aleyhine propagandalarını da sürdürmekteler. En son olarak, Phnom-Penh Radyosu, 25 Haziran'da Vietnam'ın Kamboçya hükümetine karşı hükümet darbesi düzenlediğini iddia etmişti.

Kamboçya yöneticileri izledikleri bu politikayı haklı gösterebilmek için çeşitli destekler arıyorlar. Bu destekler arasında eski devlet başkanı Sihanouk'da yer alıyor. Phnom-Penh Radyosu Çarşamba gecesi, Shinouk'un Vietnam'ın darbe girişimine karşı Hükümeti desteklediğini bildiren bir mesajı da yayınladı. Ancak mesajın ilginç yönü eski devlet başkanının, hükümeti destekleyen mesajında "darbe girişimini radyodan duyduğunu" da belirtmesiydi. Böylece, Vietnam'ın Kamboçya'da bir darbe düzenlemesi olayının da gerçek olmadığı, hiçbir inandırıcı kanıta dayanmadığı da bir bakıma ifade edilmiş oluyor.

Vietnam'a karşı yürütülen propagandaya ve Vietnam halkının ülkelerini yeniden inşa etmelerine engel kampanyaya Çin Halk Cumhuriyeti de yeni yeni sorunlar ortaya çıkararak katılmakta. Son olarak Çin, Vietnam'da yerleşmiş ve kendi izniyle Vietnam uyruğuna geçmiş Çin'lileri geri çağırarak yeni bir gerginlik odağı yarattı. Ancak Vietnam halkına ve onun kişiliğinde bilimsel sosyalizme karşı yürütülen karalama ve sabotaj girişimleri, hangi görüntüde olursa olsun, dünyanın tüm ilerici ve demokratlarını karşısında bulacaktır. Vietnam halkını karalamaya, yolundan saptırmaya hiçkimsenin gücü yetmeyecektir.

UZAYIN FETHİNDE ULUSLARARASI DAYANIŞMA

Sovyetler Birliği'nin 10. Beş Yıllık Planla belirlenen, uzayın barışçıl amaçlarla kullanılması programı başarıyla sürdürülmekte. Bu başarılı ve insanlığa yeni ufuklar kazandıran çalışmaların ilginç ve önemli bir özelliği de, Sovyetler Birliği'nin yürüttüğü bu çalışmalara diğer sosyalist ülkeler bilim adamlarının da katılabilmesine olanak sağlanması. Sovyetler Birliği, uzayın fethinde sadece sosyalist ülkelerle değil, tüm uluslarla işbirliği yapmaya hazır olduğunu çeşitli vesilelerle kanıtlıyor. Amerikan Uzay Araştırmacılarıyla yapılan işbirliği bu konuda iyi bir örnek.

Sovyetler Birliği'nin uzay ile ilgili yürüttüğü çalışmalar işçi sınıfının uluslararası dayanışması ve sosyalist işbirliğinin yaşama geçirilmesinin yeni bir alanı olarak somutlanıyor. Bir ay önce Soyuz 28 aracı ile uzaya giden iki kozmonottan birisi Çekoslovak Vladimir Remek'ti. 27 Haziran'da uzaya yollanan Soyuz 30'un iki kozmonotundan birisi Polonyalı Miroslav Germoszewski.

Sovyet kozmonotu Klimouk ve Polonyalı Germoszevski'yi taşıyan Soyuz 30 aracı, uzun süredir uzayda başarıyla yörüngesinde görev yapan Saliut 6 istasyonundaki kozmonotlar Kovelenok ve Luantchenkov ile buluşarak çeşitli deneyler yapacaklar. Uzay alanında sosyalist işbirliğinin bu örnekleri ilerideki çalışmalarda da sürdürülecek. Gelecek uzay uçuşunun kozmonotunun Demokratik Alman Cumhuriyeti'nden bir kozmonot olacağı şimdiden belirlendi.

Dostluk ilkelerinin tahrifine izin verilemez

Türkiye Başbakanı Ecevit'in Sovyetler Birliği gezisi iki ülke arasındaki ilişkileri önemli boyutlarda geliştirecek olumlu sonuçlara ulaştı.

Türkiye ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkileri çağdaş uluslararası gelişmelere uygun ilkeler ışığında değerlendiren, karşılıklı güven ve ulusal çıkarlara saygı anlayışıyla, barış içinde birarada yaşama, yumuşama temelinde işbirliği politikasının esaslarını belirleyen "Siyasal Belge" her iki ülke halkının özlemlerine uygun düşmekten de öte, tüm dünyada uluslararası işbirliği ve barışa katkıda bulunabilecek nitelikler taşıyor. Siyasi Belge yanında, Türkiye ve Sovyetler Birliği halklarının karşılıklı çıkarlarını gözeten ekonomik, kültürel işbirliğine yönelik yeni anlaşma ve protokollerde gerçekleştirildi. Türkiye'de ilerici ve demokratik güçler, en başta işçi sınıfımızın politik hareketi TİP olmak üzere bu gelişmeleri olumlu ve ileri adımlar olarak değerlendirip, desteklediler.

ÖNEMLİ OLAN YAŞAMA GEÇİRMEK

Türkiye işçi sınıfının politik hareketi, bu olumlu gelişmeleri değerlendirirken ulaşılan sonuçların uygulanmasının, yaşama geçirilmesinin temel bir sorun olduğunu da vurguluyordu. Sovyetler Birliği ile imzalanan Siyasi Belge ve diğer sözleşmeler, ancak ilkeler anlamlarını yitirmeden, özünden boşaltılmadan eksiksiz uygulanırsa, işçi ve emekçi halkımız için kalıcı kazanımlar olabilirler. Bu açıdan işçi sınıfımızın politik hareketi bu amaçlar için mücadele etmenin tüm ilerici, demokratik güçler için bir görev olduğunu belirtiyordu. Gerçekten de unutulmaması gereken, Ecevit'in Sovyetler Birliği gezisi öncesinde olduğu gibi sonrasında da başta büyük tirajlı basın olmak üzere, sermaye çevrelerinin, Siyasal Belge ve diğer anlaşmaların ilkelerinin unutturulması, çarpıtılması için yoğun çabalar harcadığıdır. Çok değişik biçimlerde ortaya çıkan bu çabalar, iki ülke halkının karşılıklı çıkarlarına olduğu gibi, uluslararası barış ve işbirliği ortamını da sabote etmeğe yönelik olduklarından dikkatle izlenilmeleri, açığa çıkarılmaları ve mücadele edilmeleri gereken konular olarak tüm demokrasi güçlerinin karşısında görev olarak durmaktadır.

Sermayenin Türkiye ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkileri ilkesel düzeyden uzaklaştırıp, kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda yönlendirerek, iki ülke halklarının sosyal, ekonomik, kültürel gelişmeleri amacından saptırmak için başvurdukları yöntemler üzerinde dikkatle durulmalıdır.

İLİŞKİLERİN TEMELİ "DENGE" HESAPLARI OLAMAZ

Herşeyden önce sermayenin Sovyetler Birliği ile dostluk ve işbirliği ilişkilerini çağımızın uluslararası gelişme süreci doğrultusundan soyutlayıp, kendi dar, sınıfsal çıkarları açısından güncel sorunlarına çözümler bulmada bir araç olarak görme politikasıyla mücadele etmek gerekiyor. Böyle bir politikanın ilişkilerin gelişmesinin en önemli engeli olduğunu unutmamak zorunludur. Sermaye Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkilerini kendi amaçlarıyla sınırlı tutmak isterken, Türkiye'nin bu ilişkilerde attığı ileri adımları emperyalist ülkelerle ilişkilerinde önüne çıkan sorunlar karşısında birkoz, şantaj vesilesi olarak kullanılabilecek bir "denge" politikası olarak görmek istemekte ve yalnızca bu amacıyla sınırlı tutmaya çalışmaktadır.

Böylelikle, bir yandan, kendi hesaplarınca, Türkiye'nin ekonomik bunalımların çözümü için Sovyetler Birliği'nden kaynak ve destek elde edilirken, emperyalist ülkelerden de belirli ödünlerin Sovyetler Birliği'ni "kullanarak" elde edilebileceği kanısı uyandırılmak istenmektedir. Böyle bir politika gerçekçi olamayacağı gibi, temel amacın Türkiye emekçi halkının yararına olan işbirliği ve dostluğun, gerçekleşmesine set vurmak olduğu açıktır.

Sermayenin emekçi halkımızın çıkarlarına ters düşen bu tür oyunlarını bozmak, Siyasi Belge'nin ilkelerinin yaşama eksiksiz olarak geçirilmesini sağlamak, ilişkileri daha da geliştirmek için mücadele etmek bu nedenlerle güncel bir görev olarak belirmektedir.

İNCE ANTİ-KOMÜNİZME DİKKAT

Ayrıca sermaye basınının Sovyetler Birliği ile ilişkileri yansıtırken kullandığı ince antikomünist yöntemler ve iç politika hesaplarına dikkat etmek gerekmektedir. Türkiye'de çok satan sermaye basını Ecevit'in Kosigin ile görüşmelerde "elde" ettiklerinin sonradan, Sovyet "teknisyen ve bürokratları" aracılığı ile engellendiği ancak . . Ecevit'in kişisel müdahalesi ile durumun tekrar düzeldiği propagandasını da dikkatle değerlendirmek gerekmektedir. Böyle bir propaganda ile "bir taşla iki kuş birden vurulmak" istenmekte. Önce, Sovyetler Birliği'nin uluslararası ilişkiler politikasının ilkesel temellerde değil de, faydacı, keyfi kararlarla belirlendiği gibi ince antikomünizm hesapları ile, Sovyetler Birliği ve sosyalizm karalanmak istenmektedir. Ayrıca bu "ön yatırım" ile kendilerine de ileride imzalanan belgelerdeki ilkelerden sapılması için şimdiden Türkiye emekçileri karşısında dayanak noktası hazırlanmak istenmekte. İkinci olarak da Ecevit'in kişiliğinde yaratılmak istenen ""mucizevi" adam, karşısındakileri kolayca ikna eden "üstün kişi" senaryosuna devamlılık kazandırılmak çabası da değerlendirilmeleri arasında da yer almaktadır. "NATO'cuları NATO zirvesinde kendisine hayran bırakan Ecevit, şimdi de Sovyet yöneticilerinin hakkında gekil" propagandası Türkiye iç siyasal yaşamında bir yatırım olarak tezgahlanmaya çalışılmakta.

KIBRIS SORUNU TAHRİFATLARLA ÇÖZÜLEMEZ

Böyle iki temel üzerinde yükselen tahrifat politikasının en üst düzeye yansıması ise bizzat Hükümetin de gayretiyle Kıbrıs sorunu konusunda somutlanmaktadır. Sermayenin "Durum"cusunun kullandığı sözlerle Sovyetler; Ecevit'in "ikna gücü" ile Kıbrıs sorununu "enternasyonalize etme politikasından vazgeçmişlerdir." Bu sözlerin altında başlıca iki amaç güdülmektedir. Birincisi Kıbrıs konusunda Sovyetler Birliği'nin Türkiye'yi "desteklediği" imajı yaratılarak, Kıbrıs sorununu emperyalizmin istemleri doğrultusunda çözme politikasına işçi ve emekçi halkımızın da desteğini aramak; ikincisi ise, Kıbrıs sorununu "enternasyonalize" edenin "dış güçler" olduğu kanısını yayarak, Kıbrıs sorununun özünü, kitlelerin gözünde çarpıtmaktır.

Sermaye ve hükümet çevreleri Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs sorununa bakış açısının değiştiği yalanını, ortak bildiride Kıbrıs konusu ile ilgili olarak geçen "Kıbrıs Türk ve Rum toplumları arasında olumlu ve yapıcı görüşmelerde, barışçı yoldan, Kıbrıs'ın egemenliğine, bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne ve bağlantısızlığına saygı esasları ve Ada'da yaşayan her iki toplumun meşru haklarına uygun olacak, barış içinde yaşamlarını sağlayacak bir şekilde en süratli biçimde çözümlenmesi gerektiği görüşündedirler" sözlerine dayandırmaktalar. Bu sözlerde Sovyet görüşlerinin değişti iddiasını haklı çıkartacak hiçbir unsur bulunmadığı gibi, Türkiye'nin şimdiye kadar sürdürdüğü politikayı haklı çıkaran bir husus da yoktur.

Kıbrıs sorununun toplumlararası karşılıklı görüşmelerle çözümlenmesi" görüşü Sovyetler Birliği için "yeni.. bir görüş değildir. "Uluslararası sorunların kuvvete başvurulmadan karşılıklı müzakerelerle çözülmesi" ve "ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi" ilkeleri, Sovyetler Birliği ve bilimsel sosyalizmin barış içinde bir arada yaşama politikalarının temel ve değişmeyen ilkesidir. Soruna, BM çerçevesinde ve bu iki ilke temelinde çözüm aranması, emperyalizmen geçmişte olduğu gibi, Kıbrıs halkının kendi kaderini kendisinin tayin etmesine engelleyecek çözümü dayatması tehdidine karşı, en haklı bir çözüm biçimidir. Ayrıca Ortak Bildiri'de yer alan başka hususlar bir bütün olarak ele alındığında, Sovyetler'in Kıbrıs konusunda görüşlerini "değiştirdiği" demagojisi bütünüyle iflas ediyor. Nitekim, Ortak Bildiri'de iki ülke arasındaki ilişkiler temelinin "Birleşmiş Milletler Örgütü Yasası amaç ve ilkeleri ile, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sonuç belgesi ilkeleri ve kurallarına uygun sürdürülmesi" gereğine işaret edilmektedir. Bu gerekler yerine getirilirse Kıbrıs sorununun çözümünde BM kararlarının uygulanmasının temel olduğu ortaya çıkmaktadır.

TAHRİFAT VE SAPTIRMA ÇABALARINA KARŞI MÜCADELE GÖREVDİR

Kıbrıs konusu etrafında yaratılmak istenen demagoji ve tahrifatların da açıkça gösterdiği gibi, Sovyetler Birliği ile Dostluk ve İşbirliğinin gerçekleşmesi, ilkelerin tahrif edilmesi yoluyla da engellenmek istenmektedir. Türkiye'de sermaye çevreleri Türkiye ve Sovyetler Birliği arasında karşılıklı çıkarlara saygı temelinde, her iki ülke halkının yararı için işbirliğinin ve dostluk ilişkilerinin gelişmesini engellemek için büyük çabalar sarfetmektedir. Burjuvazinin antikomünist, antisovyet propagandalarına karşı uyanık olmak ve Türkiye - Sovyetler Birliği arasında imzalanan Siyasi Belge ilkelerinin, özlerinin boşaltılmasına izin vermemek, bu ilkelerin eksiksiz uygulanması için mücadele etmek önemli ve sürekli bir görevdir.

KEMAL SÜLKER'İN DAHA ÖNCE DERGİMİZDE ÇIKAN BİR YAZISI ÜZERİNE, NAZIM'IN AVUKATLARINDAN MEHMET ALİ SEBÜK'TEN BİR MEKTUP ALDIK. SEBÜK'ÜN MEKTUBUNU OKURLARIMIZA AYNEN SUNUYORUZ.

Nazım Hikmet borçlandırılmamıştır

Sayın Metin Çulhaoğlu
Yürüyüş yazı işleri müdürü

Derginizde Kemal Sülker imzasile yayınlanan 9.5.78 tarih ve 14-15 sahifesinde "Nazım Hikmet'in borçlandırılması ve ilginç ihbarlar" başlıklı yazıya karşı basın kanunun 19. maddesi gereğince cevap hakkımı kullanıyorum. Bu konudaki yazımı, İstanbul büronuza takdim ettim.

Kitabımı okumak fırsatını bulduğunuz zaman, bu konudaki eleştirilerin ne kadar yersiz ve haksız olduğunu siz de anlıyacaksınız. Sayın Kemal Sülker hukukçu ve sanatçı olmadığı için, yaptığı eleştirilere fazlaca değer vermediğimden, cevaplarımı çok kısa kestim.

Yazar olduğumdan, mahkeme yoluna başvurmadım.

İlginizi rica eder derin saygılarımı takdim ederim.

Nazımın avukatı
M.Ali.Sebük

Sayın Kemal Sülker, henüz yayınlanmış olan "korkunç adli hata ve Nazım Hikmet'in özgürlük savaşı" adlı eserimi kıymetli derginizde eleştiriyor. Ve Nazım Hikmet'i borçlandırdığımı ileri sürüyor.Bu, tümü ile gerçek dışı bir iddiadır. Zira böyle bir iddiayı hiç kimse, hatta Nazım Hikmet'in varisleri dahi ileri sürmemiştir.

Bu konuda aydınlanmak için Nazımın bana yazdığı 27.11 950 tarihli mektubu okumak yeter de artar. Gerçi, sayın Sülker, bu mektubu yayınladı. Fakat kendisini yalanlayan pasajları eleştirisine almadı, kasten atladı. Nazımın daktilosu ile yazılmış, kendisi tarafından imzalanmış ve başgardiyan tarafından görülerek mühürlenmiş olan bu mektup şudur:

Bursa hapishanesi
27.2.1950
'Muhterem Mehmet Ali Sebük Bey,

'Mektubunuzu bu gün aldım. Karşılığını hemen veriyorum. Giriştiğiniz yasal girişimler, girişilmesi mümkün olan en doğru girişimlerdir. Teşekkür ederim. Katlandığınız zahmetlerin maddeten olsun karşılığını ödiyebilmem için, milyoner olmam dahi yetmezdi. Yolladığınız ücret sözleşmesini imzalayarakgeri gönderiyorum. Ücret miktarını ben saptayamıyacak kadar size karşı borçluyum. Onu lütfen siz saptayın. Ve ben tahliye edilir edilmez borcumu ödemeye başlayayım. Bu, yukarda da söylediğim gibi, bir milyon lira dahi olsa, sizin yaptığınız namuslu, dürüst bilim adamı yardımı karşılığı, maddeten bile karşılığı değildir. Dostluğnuza, insanlığınıza bir kere daha teşekkür ederim.

"Mehmet Ali Beş, hakkın ve adaletin ortaya çıkması için giriştiğiniz savaşımdan birisi olan benim davamda muzaffer olacağınıza ve beni özgürlüğüme kavuşturmakla, sevgili ülkeme, hakka ve adalete bu vesile ile de bir kere daha hizmet etmiş olacağınıza eminim. Saygılarımı ve en iyi dileklerimi ; abul edin aziz üstad.

Nazım Hikmet Ran

Sayın Sülker, Bu mektubu yaymladı. Fakat bir kısmını atladığı için, tümünü buraya aktarmak zorunda kaldun. Ta ki, Nazım Hikmet'in avukatma karşı beslediği temiz ve içten duygular yanında, sayın Sülkerin subjektif düşüncelerinin ne denli ters düştüğü ortaya çıksın.

Nazım Hikmet'in arzusu üzerine konuşulmuş olan ücreti sonradan kendisi de onaylamış ve bu ücret sözleşmesi katlanarak dosyasına konulmuştur. Aradan 28 yıl geçmesine rağmen, bu alacak ne Nazımdan, ne akrabalarından ve ne de yurt dışında olan varislerinden istenmiştir. Değil yalnız vekâlet ücreti, o dönem için zaif olan bütçemden harcadığım mahkeme, dava ve gezi masrafları da kimseden talep edilmemi ve almmamıştır. Bu suretle Nazım'ın bana vermiş olduğu bu tarihi ve görülmemiş ödül, yeter ödeme sayılmıştır. Bundan başka Sülker, hukukçu ve sanatçı olmadığı için, vekâlet ücretlerinin 5 yıllık zaman aşımı süresine tabi olduğunu ve 28 yıldan sonra istenemiyeceğini de düşünememiştir. Nazımı seven, hak ve nasafet kaidelerine bağlı bir insanın beni övmesi gerekirken, tam tersine yermesi ve suçlaması neyi gösterir? Bunun takdirini, değerli okuyucularımıza bırakıyorum. Bu parayı isteseydim, birikmiş olan telif haklarından Nazamın bunu bir çırpıda ödemesi zor olmayacaktı. Görülüyor ki, Sayın Sülker, fuzuli bir müdahil biçimi ve güya varislerin haklarını koruyormuş pozu ile, bana haksız yere saldırmağa ve meslektaşlarımı kışkırtmağa kalkışmıştır.

Yine sayın Sülker, kendi iddiasına göre, çok daha dikkati çeken bir hatamızı yakalamıştır. Bu, avukatlık kuralları, meslek sırrı ve ahlakına da uygun değilmiş. Yazıhaneme uğrayan sosyalist ülkelerin diplomatlarına Nazımın adresini vermediğim ve onların bıraktığı mektuptan söz etmediğim için beni suçluyor. Verseydim, onların Nazımla ilişki kurmasma neden olmuş olurdum. Bu ise, Nazımm yeniden siyasal polisin eline düşmesi sonucunu doğuracaktı. Ondan sonra, ben de artık kendisini kurtaramazdım. Bu konuda, kitapta geniş izahat vardır.

Eleştirinin avukatla bölümünde, Sülker, avukat Nezihi Bölükbaş ile Nazımın vasisi İrfan Emin Kösemihaloğlunu suçladığımı ileri sürüyor. Kitabımdaki bir kısım pasajları almış, onları öven ve hakkını veren satırları atlamıştır. Kitap okunduğu zaman Sülkerin ne denli tarafsızlıktan ayrıldığı ve iddialarının hayal ürünü olduğu görülür.

Nazım Hikmet'le yaptığımız özgürlük savaşı programmı hiçbir kesiminde Kösemihaloğlu'na görev verilmemiştir. Verilseydi, masraflardan da pay alması gerekirdi. Bu konuda da, Nazımın bana yazdığı 3.11.50 tarihli mektubunu okumak yeterlidir. Burada Nazım benim tek avukatı olduğumu açıkça kanıtlamaktadır. İşte mektup:

Bursa hapishanesi
3.11.950

"Muhterem Üstad,

"Mektubunuzu aldım. Son makalenizi de okudum. Yalnız avukatım olmanız dolayisile değil, bir yasa ve bilim adamı olarak da adli hatanın ve bir yurttaşına 13 yıldır haksız yere çektirilen ve bundan dolayı fecaatı katmerleşen bir işkencenin sona ermesi için giriştiğiniz yiğitçe savaşımın hayranıyım. Teşekkür ederim. Mihnet ve şükranlarımı sunarım.

Nazım Hikmet Ran

Kitapta, Nazım'ın tek avukatı olduğumu kanıtlayan başka mektuplar da vardır. Fakat Sülker, Kösemihaloğlu'nun, Ankara'ya giderek Cumhurbaşkanı ile de görüştüğünü bir kitabında yazmışsa da, bu iddianın da gerçekle en küçük bir ilişkisi yoktur. İnönü yalnız benimle görüşmüştür.

Sayın Sülker, bu kitabın hazırlanması süresince sık sık yazıhaneme uğramış ve basılmadan önce bütün formaları okumuştur. Tashih işlerinde bana yardım etmiştir. Hiçbir noksan ve hatadan söz etmedi. Beni övdü. Başlıkta yaptığım teşekkür, dizgide unutulmuş.

Sayın Sülker, evvelce yayınladığı "Nazım Hikmet dosyası" adlı kitabında, Vatan gazetesinde çıkmış ve adli hatayı meydana koyan 10 adet makalemi iznisiz aktarmıştır. Bu yazılarımı sorumsuzca parçalamış ve bölmüştür. Aldırmadım ve kanun yollarınabaşvurmadım. Beni kitabında süresiz övdü. Fakat aynı yazıları kendi kitabıma alıp değerlendirdiğim zaman beni, sudan şeylerle hem kınadı hem suçladı. Diğer kınamaları üzerinde durmağa lüzum görmüyorum. Zira daha ziyade, beni hukukçu ve sanatçı olanların eleştirileri ilgiler 'ıdır.

M.AliSebük

AMATÖR SPORCULAR DERNEĞİ'NE VE 4. KURULUŞ YILDÖNÜMÜNE GELEN TÜM İZLEYİCİLERE AÇIK ÖZÜR

Gecenize katılmak için söz verdiğim ve bu amaçla sabahleyin İstanbul'dan yola çıktığım halde yakıt ve trafik yüzünden ancak saat 23.15'de salonun önüne varabildim.

Amatör Sporcular Derneği gibi tutarlı bir kuruluşu sözünü tutmamış duruma düşürdüğüm için kendilerinden, ve sözüme güven duyarak geceye gelen izleyicilerimden derginiz aracılığıyla özür dilerim.

İlk olanakta tekrar birlikte olmak ve kendimi affettirmek umuduyla.

MELİKE DEMİRAĞ

AJİTPROP ŞİİR

Ahmet AKSOY

Şiirin görevi nedir?

Soruyu bu biçimiyle yanıtlamak mümkün değil.İlk elde 'kimin şiiri' olduğunu, kimin adına ve hangi amaçla ortaya çıktığını belirlemek gerek.

Bu yazıda inceleyip içerik -ve özellikle- biçimine ilişkin öneri ve eleştiri getirmeye çalışacağımız şiir, işçi ve emekçi sınıf ve tabakaların şiiridir.Soru ve yanıtlarımız bu temele dayanacaktır.

Şimdi yanıtlayalım: Şiirin görevi, burjuvaziye karşı verilen mücadelede işçi sınıfının yanıbaşında, onunla birlikte dövüşmektir. Dünyayı tanıma, kavrama ve onu değiştirme araçlarından biridir şiir. Dünyayı değiştirebilmek içinse, önce onu kavramak gerek. Bu gereklilik nesnel konum ve ilişkilerin sağlıklı bir çözümlemesini zorunlu kılar. Yöntem, işçi sınıfı ideolojisiyle silahlanmaktır. Ama sadece dünyayı kavramak, bu ilişkiler karmaşasını doğru olarak çözümlemek yeterli değil;en uygun şekilde bunu yansıtmak, biçimlendirmek de gerekiyor.

Günümüz şiiri - Türkiye için konuşuyoruz- genel olarak aydın kesime hitap eder durumdadır. Arı dil kullanımına aşırı özen, imgelerin ve karmaşık çağrışımların yoğunluğu, vb. etkenler, sözkonusu şiiri algılamada ortalamanın oldukça üzerinde bir eğitimi gerekli kılıyor. Yanısıra, bu şiir -yine genellikle- kitlelere değil, tek tek kişilere seslenmektedir. Altı çizilecek noktalardan biri bu.

Emekçi sınıfların şiiri, emekçi sınıflara yol göstermelidir. Emekçiler tarafından kavranmalı, benimsenmeli, kullanılmalı; bu yüzden eğiticiliğinin yanısıra, estetik doyum açısından da yeterince yüklü olmalıdır.

Konuyu daha derinlemesine inceleyebilmek amacıyla şiiri -yazılı ve sesli olarak ayrımlamakta yarar var. Yazılı şiir, sesli olarak okunduğunda hemen ve kolaylıkla kavranamayan; yorum için düşünmeye, tekrarlanmaya gerek duyulan, imgelem vb. açılardan yüklü bir şiirdir. Temel iletişim aracı yazıdır. Sesli şiirse temel iletişim aracı olarak sesi kullanır. Bu nedenle açık, anında kavranılabilir bir yapısı vardır. Konuşulan dilin yaşayan sözcüklerini kullanır. Konusunu yalın biçimde işler. Sadece kişilere değil, daha çok kalabalıklara, yığınlara seslenir.

İşte bizim şiirimiz bu ikincisidir. Hedefimiz sadece tek tek kişilere değil, ama yığınlara, kalabalıklara ulaşmak, onları kolkola aynı türküyü söylemeye, halay çekerek dövüşmeye çağırmaktır. Ajitprop şiir bir meydan şiiridir.

Ritm, ajitprop şiirin kurgusunda önemli bir yer tutar. Bu şiir kolaylıkla belleklere kazınmaya, kulaktan kulağa ivedilikle yayılmaya uygun olmalıdır. Kısa, açık, ritmik; içeriği somut ve çarpıcı!..

Şiirin kitlelerle bağ kurabilmesi için, belirli araçların kullanımı gerekli. Bunlardan biri, folklor. Özellikle 'Anonim Halk Edebiyatı'nın incelenmesi belli ipuçları ve olanaklar getirecektir. Bunun dışında 'Aşık Edebiyatı' ve 'Tekke Edebiyatı', biçime ilişkinbazı noktaların açılmasını; sözlü edebiyatın -en azından- biçimsel dönüşümlerinin, tarihsel gelişimiyle gözlerimizin önüne serilmesini sağlayacaktır. Bu tür araştırma ve incelemeler (varolanlar ve yapılacak olanlar) sağlam bir süzgeçten geçirilerek sistematize edilmelidir. Bu, zor bir çalışmadır ve kişisel çabalarla üstesinden gelmenin olanağı yoktur. Ancak ortaklaşa, örgütlü çalışmayla başarılabilir.

Ajitprop şiir kollektif şiirdir. Ama kollektif şiir, şu veya bu sayıda şairin masa başına geçip beraberce şiir yazması değildir. Şiiri biçimlendiren; sözcüklerini, dizelerini, belirleyen bir ve aynı kişidir. Ama o şiirin üretimi, biçimlendirmenin öncesini ve sonrasını da kapsar. Konunun seçimi ve içeriğine ilişkin tartışmalar; biçimlendirmede dikkat edilmesi gereken noktaların belirlenmesi; biçimlendirmeden sonra, bu biçim üzerine yapılacak ~~eleştiriler~~ yeniden değerlendirilmesi ve yine o aynı kişi tarafından yeniden biçimlendirme... Bu kadar da değil! Sözkonusu şiirin toplumda yarattığı tepkinin izlenip değerlendirilmesi, bu tepkilerin yeni çalışmalar için veri haline dönüştürülmesi... Yine zor iş! Yine disiplinli, örgütlü ortak çalışma gereği!..

Kollektif çalışmanın yararı şurada: kişisel beceri ve yetenekleri birleştirerek, başarıyı alabildiğine yoğunlaştırmak... Bunu sağlamak için, tiyatro alanında benzer bir yöntem kullanılmaktadır. Önce konu seçilir; yapısı, sınırları kaba çizgilerle saptanır. İkinci aşamada oyun doğaçlama(1) olarak canlandırılır, konuşma ve mimikler kayda geçirilir. Üçüncü aşama, oyuncuların ve oyunla ilgili diğer kişi ve yöneticilerin ortak eleştiri ve değerlendirmelerini sundukları toplantıdır. Bu ilk aşamalar birkaç kez tekrarlanabilir, eklentiler, çıkarmalar, değiştirmeler yapılır. Sonunda oyun yazıya dökülüp tekst biçimini alır. Oyunun sahnelenmesinden sonra ise seyircilerin eleştiri ve değerlendirmeleri derlenir.

Bizim önerimiz -kaba hatlarıyla- aynı çalışma yöntemini içermektedir. Ancak daha zordur. Ön bilgilerin toplanması, değerlendirme, sunum, toplumsal eleştirinindeğerlendirilmesi gibi çalışmalar - tiyatronun kendiliğinden sağladığı 'oyuncuların birarada oluşu, seyirciyle yakın ve yüzyüze ilişki olanakları'na sahip olunmadığı için- çok daha geniş ve güçlü bir örgütlenmeyi gerekli kılar.

Ajitprop şiir, adından da anlaşılabileceği gibi (ajitasyon-propaganda) belli ölçüde slogancı bir karaktere sahiptir. Ama bunu, slogan şiir olarak tanımlanan aşırı yüzeysel, eklektik ve kısır denemelerle eşdeğer tutmamak gerekir.

Ajitprop şiir, biçimsel olarak, uzak geçmişin yanısıra, yakın geçmişimizin mirasını da değerlendirmelidir. Bu konuda düşülmesi olası bir kolaycılıkanlayışı var: İçerik, kendi biçimini belirler. Doğru elbet. Ama, konuya ilişkin eski deneylerin araştırılıp değerlendirilmesini şu veya bu ölçüde reddetmenin özrü olamaz. Öte yandan, ayrıntıların içinde boğulup gitmek te birbaşka yanlış.(•)

Ajitprop şiirin içeriği -özel olarak ta- politiktir. Yığınları birliğe, dayanışmaya, Parti'nin öncülüğünde ortak mücadeleye çağırır. Ama bunu slogan şiirin yavanlığına, sığlığına düşmeden yapar. Ajitprop şiir yaygara değil, kavga şiiridir.

Açıktır ki şimdiki denemelerin ne denli başarılı olabileceği çok su götürecektir. İlk çalışmalar, biçimlendirme, sunum ve özellikle toplumsal eleştirinin derlenmesi büyük engellerle karşı karşıyadır. Ama disiplinli bir kararlılıkla zorlamalıyız bu engelleri. Örgütlü çalışmanın aşamayacağı engel yoktur. Ajitprop şiir de fabrikalarda, tarlalarda, meydanlarda ergeç bir bayrak gibi dalgalanacaktır.

Not: Ajitprop şiiri tek biçim olarak değil, ama mutlaka kullanılması gerekli bir biçim olarak önerdiğimizi belirtmekte yarar var.

(1) Doğaçlama: Oyuncuların belirli bir metne bağlı olmaksızın, içlerinden geldiği gibi oynamaları.

(•)Şimdilik bu konuya derinlemesine girme olanağımız yok. Başka yazılarımızda gerek bu konuyu, gerekse Brecht'in şiirini, Sovyetler Birliği'nde "Proletkult" deneyindeki şiiri, vb. incelemeye çalışacağız. Bu ve ilişkin konularda bize yardımcı olmak isteyen arkadaşların kaynak önerilerini, düşünce, eleştiri ve somut yardımlarını bekliyoruz.

İLKEL ÇÖZÜMLEMELERDEN KOLAY ÇÖZÜMLERE

Fikret GÜNEŞ

KEMALİZMİN, TÜRKİYE'Lİ AYDINLAR HATTA SOSYALİST KADROLAR ÜZERİNDEKİ ETKİNLİĞİ O ÖLÇÜLERE VARMIŞTIR Kİ, BURJUVAZİ SOSYALİST HAREKETLE MÜCADELEYDE, BAŞKA BİR İDEOLOJİK SİLAHA BÜYÜK BİR GEREKSİNİM DUYMAMIŞTIR. 40 YIL BOYUNCA TÜRKİYE BURJUVAZİSİNİN EN BÜYÜK İDEOLOJİK SİLAHI, KEMALİZM OLMUŞTUR. 1960'LARDAN SONRA, KEMALİST İDEOLOJİ SAF BİÇİMİ İLE DEĞİL, KILIK DEĞİŞTİREREK İLERİCİ HAREKETİN KARŞISINA ÇIKMA ZORUNLULUĞUNU DUYMUŞTUR.

Günümüzde Türkiye'de sosyalist hareketin giderek güçlenip topluma ağırlığını koymasını engelleyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler arasında, bilimsel sosyalist öğretinin özünün doğru bir biçimde kavranamaması, buradan hareketle tartışmaların adeta bir sağırlar diyalogu halini alması da vardır. Tartışma anarşisi ve kavram kargaşası, en başta ideolojik geriliğin ürünüdür. Tek başına çözüm olmamakla birlikte, Türkiye'de sosyalist düşüncenin gelişmesi ve ideolojik düzeyin yükselmesi, bugün ortalığı kaplayan toz dumanın aralanmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Peki, bu netleşme nasıl sağlanacaktır? Bunun yolu hiç kuşkusuz kendini sosyalist sayanların evlerine, kitaplıklarına kapanıp sosyalizmi daha iyi öğrenmeye çalışmaları değildir. Sosyalist harekette, ideolojik düzeyin yükselmesi açısından büyük zorunluluk, bilimsel sosyalist öğretinin kitlelere daha büyük ölçüde ulaşabilmesidir. Bilimsel sosyalizmin "canlı gelişen bir öğreti olması"nın nedeni de zaten somut hayatla ve kitlelerle sürekli bir alışveriş içinde bulunmasıdır.

TEMEL EKSEN ORTAYA ÇIKINCA

Tartışma ve tozduman, her ülkede, hareketin her evresinde görülebilir. Örneğin Rusya'da 1800'lerin sonunda Marksizmin Rus aydınları arasında yayılma döneminde de, 1917 Devrimi'nin arifesinde de belirli tartışmaların, hatta kargaşanın bulunduğunu söylemek mümkündür. Ancak nitelik olarak bakıldığında, birinci dönemdeki tartışmalarla, 1917 'den önceki, daha doğrusu 1902-1917 arası tartışmalar arasında belirgin farklılıklar bulunacaktır. Bir başka deyişle, 1800'lerin sonundaki sağırlar diyalogu, 1900'ün başından itibaren yerini ana temel belirleyici ve net bir eksenin çevresindeki tali unsurlara ve bu ekseni hedef alan tartışmalara bırakmıştır. Bunun nedeni, en başta ideolojinin yığınlara inebilmesi ve bu bütünleşme sayesinde belirgin ve temel çizginin ya da eksenin ortaya çıkmasıdır.

Türkiye'de de 1960'tan sonra, önceki birikime dayanan Türkiye İşçi Partisi hareketi, bilimsel sosyalizmi dar aydın çevrelerinin tartışma konusu olmaktan çıkarıp geniş yığınlara yaydığı içindir ki, tüm kavram kargaşasının ve tartışma anarşisinin ortasında temel eksen, temel tartışma odağı haline gelebilmiştir. Belirli bir ekseni olmayan tartışmalarla, belirli bir eksenden kaynaklanan ya da ona karşı yönelen tartışmalar arasındaki farka bu açıdan dikkat etmek gerekir.

KISIRLIK VE TEKDÜZELİĞİN KAYNAKLARI

Bunun en önemli kanıtlarından biri de, ideolojik tartışmaların boyutları açısından, 1960 öncesi ve sonrası dönemi birbiri ile karşılaştırarak ortaya çıkarılabilir. İlginçtir: 1960 öncesi dönemde, sosyalist hareket, döneklerin, sapkınların ufak tefek görüşleri dışında, genel olarak hareketin içinden ciddi bir ideolojik saldırıya uğramadı. Tartışmalar, kişiler, davranışlar üzerinde yoğunlaştı. Bu ilginç durum, iki nedenle açıklanabilir: Birincisi, sosyalist hareketin kitlelere yeterince inememesi, ideolojik gelişmeyi de önemli ölçüde kurutmuş, düşünceyi kısırlaştırmıştır. Kısırlaşmış düşüncelerin, canlı bir tartışma ortamı yaratamayacağı ise açıktır.

İkinci neden ise daha da önemlidir. Kemalizmin, Türkiye'li aydınlar, hatta sosyalist kadrolar üzerindeki etkinliği o ölçülere varmıştır ki, burjuvazi sosyalist hareketle mücadelede, başka bir ideolojik silaha büyük bir gereksinim duymamıştır. Türkiye burjuvazisinin 40 yıl boyunca en büyük ideolojik silahı, Kemalizm olmuştur. Bu nedenle 1920-60 arasındaki ideolojik tartışma kısırlığına, sosyalist hareketin ideolojik plandaki yeterliliğinin ve tekliğinin bir göstergesi olarak değil, hareketinin tabana yayılamamasının ve Kemalist ideolojinin etkinliğinin bir sonucu olarak bakmak gerekir.

Bu tek düzelik 1960'la birlikte kökünden değişmeye başlamıştır. Sosyalist hareketin, daha önce görülmeyen boyutlarda geniş yığınlara (bütün eksikliklerine karşın) yayılmaya başlaması, hem nesnel olarak, hem de burjuvazinin öznel niyetleri açısından, sosyalist hareketin karşısına çıkarılacak silahların çeşitliliğini artırma zorunluluğunu doğurmuştur. Nesnel olarak, hareketin geniş kesimlere yayılması, küçük burjuva sosyalizmini, goşizmi bir yandan kendiliğinden gündeme getirirken, öte yandan öznel olarak burjuvazi tek silahı Kemazilme yeni görünümler ekleyerek bu kendiliğinden gelişmeye katkıda bulunmuştur.

BURJUVAZİNİN ANA SİLAHI

Ancak, dikkat edilmesi gereken bir nokta daha bulunmaktadır. İdeolojik bulanıklığın artışına, sosyalist hareketin karşısına her renkten silahın çıkarılmasına karşın, bütün bu çeşitlilik yine tek bir odağa, Kemalizmin modernleştirilmiş biçimi olan MDD'ciliğe yöneltilmiştir. Bir başka deyişle, 1960 öncesinin tek ve mutlak ideolojik silahı olan Kemalizm, 1960 sonrasında kılık değiştirerek, kendisinden farklı görünen çeşitli çizgileri çekip çeviren ana silah haline gelmiştir.

Türkiye burjuvazisinin temel silahı Kemalizm, etatizm olarak, cuntacılık olarak, MDD'cilik, CHP'cilik, hatta goşizm olarak kılık değiştirip sosyalist hareketin karşısına çıkarılmaktadır. Çünkü sosyalist hareketi en "ince" biçimde vurmanın aracı olarak her dönem her yerde "kendisi de devrimci olan", kendisini "devrimci" gösterebilen araçlar kullanılmıştır. Çözümleme yeteneğinden yoksun aydınlar, bu sözde "sol" görüşlerle , kestirmeden ve rahat çözümlere varabilme kolaylığını bulmuşlardır.

BİR ÖRNEK: CEPHE

Örneğin bugünün Türkiye'sinde sosyalist hareket olarak ortaya çıkıp "emperyalizme karşı tek cephe" nin Türkiye'de ilk kez kurtuluş savaşı sırasında kurulduğunu söyleyenler, bu rahatlıktan yararlananlardır. İlkel çözümlemelerden, kolay çözümlere varanlardır. Kurtuluş savaşında emperyalizme karşı dövüşenleri, "tek cephe" nin unsurları olarak görmek, ilkel bir çözümlemedir. Böyle ilkel bir çözümlemenin, "aynı cephenin günümüzdede kurulması" gibi kolay bir çözüme götürülmesinde ise, şaşacak bir yan yoktur.

Kurtuluş savaşında emperyalizme karşı verilen mücadeleyi belirlemek başka şey, bu mücadeleyi verenleri bilinçli olarak oluşturulmuş bir cephe'nin unsurları olarak görmek başka şeydir. Cephe, ideolojik ve politik olarak farklı kesimlerin ve örgütlerin somut bir hedef etrafında, belirli bir program çerçevesinde ve tek tek bilinçli politikalar sonucunda bir araya gelmeleri ile ortaya çıkar. Cephe'nin unsurları arasında karşılıklı ilişki, karşılıklı anlaşma ve ortaklaşa hedef saptama vardır. Bu açıdan bakıldığında, kurtuluş savaşında bir "cephe"nin oluştuğunu, hele hele bir "tek cephe"nin ortaya çıktığını söylemek, Fransız burjuva devriminin de bir cephe ile gerçekleştiğini iddia etmeye benzer. Cephe sözcüğünün teorik bir içeriği vardır. Kendiliğinden oluşan birlikteliklere "cephe" hele hele tek cephe adının verilmesi, bu kavramı çarpıtmaktan başka bir anlam taşımaz.

GERÇEKLERDEN KAÇILMAZ

İdeolojik yetersizlik ve politik hareketsizlik, sosyalist harekette mutlaka aşılması gereken sorunlar. Bir bunları aşmak için çaba gösterenler var; bir de bu gerilik ve yetersizliği neredeyse bir "fazilet" haline getirenler. İkinci gruptakiler, gerilik ve yetersizliği, savundukları görüşlerin ve varlıklarının tek güvencesi, tek gerekçesi olarak görme eğilimindeler. Varlıklarını ve tezlerini haklı çıkarabilmek için, gerçeklerden kaçma yoluna başvuruyorlar.

Kemalizmin, MDD'ciliğin, Cuntacılığın kolları, bugün gerçek içerik ve anlamından soyutlanmış cephecilik gevezelikleri ile sosyalist hareketin karşısına çıkarılıyor. İlkel çözümlemeler ve bunlara dayanan kolay çözümler, adım adım yol alan sosyalist hareketin karşısına "işte yapılacak iş belli, siz neyle uğraşıyorsunuz" demek için çıkarılıyor.

İdeolojik mücadelede önce ana düşmanı, sonra da bu düşmanın ana hedeflerini belirlemek gerekiyor. Anadüşman burjuvazi onun hedefi de işçi sınıfının bağımsız politik hareketini durdurmaktır. Ana düşman, ana hedefe yönelik silahını çok çeşitli renklere boyayarak sosyalist hareketin karşısına çıkarıyor. 1971 öncesinin en hakim rengi olan MDD'cilik, işe yaradığı görülmüş olacak ki, bugün UDD'cilik olarak piyasaya dirilmektedir.

Tartışmaların ve kargaşanın artışına şaşmamak ve üzülmemek gerekiyor. Bugün yüzeyde görülen dağınıklık, gevezelik ve kargaşa; ana, temel ve belirleyici çizginin netleştiğini gösteren verilerdir. Hareketin ekseni ve odağı giderek açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.